

Esteettömiä elämyksiä – Saavutettava opas esteettömiin matkakohteisiin Helsingissä

Marja Jäppinen

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu
Matkailun liikkeenjohdon koulutusohjelma
Opinnäytetyö
2023

Tiivistelmä

Tekijä(t) Marja Jäppinen
Tutkinto Restonomi
Raportin/Opinnäytetyön nimi Esteettömiä elämyksiä – Saavutettava opas esteettömiin matkakohteisiin Helsingissä
Sivu- ja liitesivumäärä 34 + 41
<p>Opinnäytetyön tarkoitus oli kartoittaa ja koota yhteen matkakohteita, jotka sopivat henkilöille, joilla on merkittäviä toimintakyvyn rajoitteita. Kartoituksen pohjalta laadittiin opas, joka esittelee nämä kohteet saavutettavasti selkokieltä ja ymmärtämistä tukevien menetelmiä hyödyntäen. Keskeisiä käsitteitä opinnäytetyön tietoperustassa olivat saavutettavuuden ja esteettömyyden lisäksi kestävä matkailu ja yhdenvertaisuus. Teoreettisena viitekehyksenä oppaan laatimisessa toimi WCAG-standardi, joka on yksi tapa määritellä ja arvioida kirjallisen tai digitaalisen dokumentin ja sisällön saavutettavuutta. Koko työn taustalla oli ohjaavana viitekehyksenä saavutettava ja esteetön matkailu.</p> <p>Tietoperustan jälkeen opinnäytetyö eteni esteettömien kohteiden kartoitukseen ja arviointiin. Kohteet valikoituivat MyHelsinki- matkailusivuston listaamien Helsingin suosituimpien matkailukohteiden joukosta, josta karsittiin pois kohteet, jotka eivät täyttäneet määriteltyjä esteettömyyskriteerejä. Muutama kohde valikoitui lopulliseen oppaaseen myös kyseisen listauksen ulkopuolelta. Kartoituksen jälkeen opinnäytetyössä siirryttiin toiminnalliseen osioon, eli itse oppaan laatimiseen, joka toteutettiin graafisen suunnittelun työkalu Canvalla.</p> <p>Lopullinen tuotos oli saavutettavuuden periaattein laadittu matkaopas Helsingin esteettömistä matkakohteista. Oppaan lopullista käytettävyyttä ja saavutettavuutta arvioitiin kohderyhmän palautteen perusteella, erityisryhmien parissa työskentelevien henkilöiden palautteen perusteella, itsearviointimenetelmällä verraten WCAG-standardiin, sekä Google Lighthouse- työkalulla.</p> <p>Koska opinnäytetyötä ei toteutettu yhteistyössä minkään organisaation kanssa, päädyttiin opas jakamaan oman työskentelyorganisaationi sisällä</p>
Asiasanat Esteettömyys, saavutettavuus, yhdenvertaisuus, kestävä matkailu, esteetön matkailu

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Esteetön matkailu.....	3
2.1	Toimintarajoitteet.....	3
2.2	Esteettömyys ja saavutettavuus käsitteinä	3
2.3	Esteetön ja saavutettava matkailu	5
2.3.1	Esimerkkejä esteettömistä matkakohteista.....	7
2.3.2	Esteettömän matkailun markkinan koko	8
3	Helsinki matkailukohteena.....	10
4	Saavutettavan oppaan laatimisen periaatteet	12
4.1	WCAG-standardi	12
4.2	Selkokieli.....	13
4.3	Kuvat.....	13
4.4	Symbolit	14
5	Esteettäviä elämyksiä Helsingissä-oppaan laatiminen.....	15
5.1	Suunnitelma	15
5.2	Toteutus.....	18
5.2.1	Rakenne ja tekstit	18
5.2.2	Kuvat ja symbolit.....	19
5.2.3	Lisätietosivut.....	20
5.3	Testaus	20
5.3.1	Testauksen tulokset.....	22
6	Pohdinta.....	27
6.1	Jakelu ja jatkokehitys	30
6.2	Oman oppimisen reflektio.....	31
	Lähteet.....	33
	Liitteet.....	35
	Liite 1. Suositut käyntikohteet Helsingissä (MyHelsinki, 2022).....	35
	Liite 2. WCAG-periaatteen mukaisia ohjeita oppaan laatimiseen	36
	Liite 3. Esteettömyyskartoitus	37
	Liite 4. Esteettäviä elämyksiä Helsingissä-opas.	38
	Liite 5. Palautelomake	75

1 Johdanto

Jopa 15% maailman väestöstä, eli yli miljardi ihmistä elää jonkinlaisen toimintarajoitteen kanssa tarviten esteettömiä palveluita. Väestön ikääntyessä globaalisti, tämä luku tulee tulevaisuudessa vain nousemaan entisestään. Esteettömille matkailupalveluille on siis kysyntää nyt ja tulevaisuudessa. Pelkästään Euroopan matkailumarkkinoista 12% voidaan katsoa kuuluvan esteettömän matkailun kategoriaan. Puhutaan siis suurista luvuista ja isosta asiakasryhmästä, eikä pienestä marginaalisesta kuluttajaryhmästä. Esteettömän matkailun mahdollistaminen kuluttajaryhmille ei ole pelkästään ihmisoikeusteko, vaan myös erinomainen liiketoiminnallinen mahdollisuus monille matkailualan toimijoille. (UNWTO 2016, 4–5.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa ja koota yhteen Helsingin alueen suosituimpia käyntikohteita, jotka soveltuvat henkilöille, joilla on merkittäviä toimintakyvyn rajoitteita, kuten liikuntarajoite, näkö- tai kuulovamma tai ongelmaa viestinnässä. Kartoituksen pohjalta syntyy monesta näkökulmasta tarkasteltuna saavutettava ja selkokielineen opas, josta toimintarajoitteinen asiakas hyötyy saamalla tietoa mielenkiintoisista ja laadukkaista käyntikohteista, jossa he pystyvät asioimaan helposti ja kokemaan elämyksiä omista toimintarajoitteista huolimatta. Fyysisen, visuaalisen ja informatiivisen savutettavuuden lisäksi tärkeänä kriteerinä korostuu myös käyntikohteen laatu ja elämyksellisyys. Oppaaseen onkin tarkoitus koota kohteita, joilla on myös selkää markkina-arvoa matkailun saralla ja jotka korostaisivat Helsinkiä tasa-arvoisena, helposti lähestyttävänä ja kaikille soveltuvana matkakohteena.

Vaikka opas on lähtökohtaisesti suunniteltu toimintarajoitteisille matkailijoille, se sopii hyvin hyödynnettäväksi myös muissa konteksteissa ja muidenkin asiakasryhmien kanssa. Opas tarjoaa tietoa mielenkiintoisista käyntikohteista esimerkiksi myös lapsiperheille, jotka liikkuvat lastenrattaiden kanssa tai oppaaksi erityisryhmien retkien suunnitteluun. Opas on selkokielineen ja kirjoitetun tekstin lisäksi informaatio on esitetty kuvina ja symboleina. Opinnäytetyön merkitys alaa kohtaan on erityisesti se, että tämänkaltaisten oppaiden kautta Helsinkiä ja Suomea pystytään markkinoimaan paremmin myös erityisryhmille ja saavuttamaan imagoa, jolla voidaan viestiä Suomen ja Helsingin olevan kohde, joka sopii kaikille. Tällä hetkellä Helsingin matkakohteista ei ole saatavilla viestinnällään saavutettavaa opasta, joka olisi löydettävissä tai ladattavissa internetistä.

Opinnäytetyön ydintavoite on tuottaa digitaalisessa, sekä paperisessa muodossa oleva opas Helsingin alueen laadukkaista elämyskohteista, jotka sopivat asiakkaille, joilla on erilaisia toimintarajoitteita niin, että he pystyvät asioimaan kohteessa esteettömästi. Opinnäytetyöprosessissa tarkoi-

tus on kartoittaa ja koota yhteen sopivia elämyspalveluita Helsingin kaupungin alueella ja muodostettujen kriteerien perusteella valita kohteet, jotka päätyvät oppaaseen. Opinnäytetyön lopputuloksena on opas, jossa on esitelty toimintarajoitteisille henkilöille soveltuvia elämyskohteita huomioiden esteettömyys, saavutettavuus, saavutettava viestintä ja erityisesti kohteiden tarjoama elämys ja anti.

Tätä opinnäytetyötä ei ole toteutettu yhteistyössä tai toimeksiantona minkään organisaation kanssa, vaan se perustuu siihen, että se tulee olemaan koko alaa hyödyttävä. Tätä opinnäytetyötä ja sen tuloksena syntynyttä opasta voidaan käyttää hyvin monipuolisissa konteksteissa ja erilaisten asiakasryhmien kanssa, joten se palvelee laajasti matkailuliiketoimintaa. Vaikka opas onkin lähtökohtaisesti matkaopas, sitä voidaan hyödyntää myös esimerkiksi päiväkodeissa, hoivalaitoksissa, kuntoutuslaitoksissa ja erityiskouluissa retkien tai vaikkapa leirikoulujen suunnitteluun.

Kiinnostukseni esteettömyyteen ja esteettömän matkailun kehittämiseen juontuu aikaisemmista opinnoistani ja työhistoriastani. Olen aiemmalta koulutukseltani Toimintaterapeutti (AMK) ja työskennellyt monipuolisissa tehtävissä asiakkaiden kanssa, jotka joka päivä tavalla tai toisella tarvitsevat arkielämässään esteettömyyden huomioimista. Opinnäytetyön aiheen valinnassa korostui haluni yhdistää aiemmin opittua osaamista matkailualaan ja tarkastella myös yhtä erityisryhmää matkailun kehittämisen ja markkinoinnin näkökulmasta. Esteettömyys käsitteenä on hyvin laaja, joten olen tässä opinnäytetyössä päättänyt rajata esteettömyyden rakennetun ympäristön saavutettavuuteen ja käsittelen esteettömyyttä liikuntarajoitteisen asiakkaan näkökulmasta.

2 Esteetön matkailu

Tässä osiossa olen määritellyt keskeiset käsitteet opinnäytetyöhöni liittyen, sekä perehtynyt esteettömyyden ja saavutettavuuden käsitteisiin syvemmin ja tarkastellut aihetta myös matkailualan näkökulmasta. Tässä osiossa olen myös syventynyt esteettömän matkailun markkinapotentiaaliin, sekä esitellyt toimivia ratkaisuja liittyen esteettömyyteen matkailuliiketoiminnassa. Keskeisiä määriteltäviä käsitteitä tässä opinnäytetyössä ovat toimintarajoite, esteettömyys, saavutettavuus ja laajempaan käsitteeseen ja ilmiöön esteetön matkailu.

2.1 Toimintarajoitteet

Toimintarajoite on ihmisen fyysisessä tai psyykkisessä toimintakyvyssä esiintyvä tekijä, joka rajoittaa jollakin osa-alueella ihmisen osallisuutta jokapäiväiseen elämäänsä. Toimintarajoite voidaan määritellä niin, että jollain seuraavista osa-alueista on paljon vaikeuksia tai henkilö ei pysty ollenkaan:

- Muisti
- Näkö
- Kuulo
- Kävely, portaiden kulkeminen, liikkuminen yleisesti
- Itsestä huolehtiminen (syöminen, peseytyminen, WC:ssä käyminen)
- Kommunikointi

(Sainio, 2020 6–7.)

Hirvosen ja Kinnusen (2020 16–17) mukaan toimintarajoitteisiin luetaan edellä mainittujen osa-alueiden lisäksi myös kehitysvammaisuus, autismin kirjon häiriöt, psyykkinen toimintarajoitteisuus, sekä muistisairaudet. Toimintarajoite voi olla luonteeltaan tilapäinen tai pysyvä. Toimintarajoite voi johtua myös iän tuomista muutoksista. (Hirvonen & Kinnunen, 2020.)

2.2 Esteettömyys ja saavutettavuus käsitteinä

Esteettömyyden ja saavutettavuuden juuret ovat jo Suomen perustuslaissa. Perustuslailla määritellyissä perusoikeuksissa korostetaan, että ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa erilaiseen asemaan esimerkiksi iän, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän seikan

perusteella. Myös yhdenvertaisuuslaissa ja kielilaissa viranomaisia velvoitetaan edistämään yhdenvertaisuutta tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti. (Teräsvirta, 2007, 4–5.) Myös julkisten rakennusten esteettömyyttä säädetään lailla, valtioneuvoston asetuksella rakennuksen esteettömyydestä. Kyseinen asetus määrittää standardit mm. kulkuväylille, oville, wc-tiloille, yleisille tiloille ja ulkoalueille, joiden mukaan rakennus on rakennettava tai remontoitava, jotta esteettömyys rakennuksessa ja sen ympäristössä voidaan taata. (Invalidiliitto, 2021.) Lainsäädäntö asettaa myös vaatimukset saavutettavuudelle julkisen sektorin digitaalisten palveluiden piirissä. Laki velvoittaa julkista sektoria varmistamaan, että kaikki verkkopalvelut, sivustot ja mobiilisovellukset ovat käytettävissä huolimatta käyttäjän vammasta tai toimintarajoitteesta. Kyseinen laki on tullut voimaan syyskuussa 2018. Huomionarvoista on, että tällä hetkellä laki koskettaa vain julkista sektoria. Yksityisten palveluiden piirissä ei ole lain velvoitetta, mutta moraalinen velvoite kuitenkin on. (Selovuo, 2019, 17–18.)

Kun puhutaan käynti- tai matkailukohteista, mainitaan usein käsite *saavutettava* (Teräsvirta, 2007, 4–5). Saavutettavuutta ja esteettömyyttä käytetäänkin usein sanaparina. Niiden varsinainen merkitys kuitenkin voidaan Invalidiliiton (2021) mukaan määritellä toisistaan poikkeaviksi; **esteettömyydellä** tarkoitetaan fyysistä ympäristöä, esimerkiksi julkisia rakennuksia ja tiloja, ulkoalueita ja julkisia kulkuvälineitä. **Saavutettavuudella** taas viitataan enemmän aineettomaan ympäristöön, esimerkiksi informaatioon, asenteisiin, palveluun ja internetsivustoihin. Yhteistä molemmille termeille on kuitenkin se, että sekä fyysisen ympäristön, kuin aineettoman ympäristönkin tulisi olla jokaiselle sopivia ja saatavilla riippuen henkilön toimintakyvystä. (Invalidiliitto, 2021.) Kun puhutaan kaikkien oikeudesta osallisuuteen ja tehdä kaikille sopivia ratkaisuja, voidaan käyttää myös termiä *Design for All*. Design for All:n lähtökohtana on, että kun suunnitellaan esimerkiksi uutta rakennusta tai palvelua, huomioidaan jo alun perin ihmisten moninaiset tarpeet. Näin ollen tarve tehdä erikseen esteettömiä tiloja vähenee, kun moninaiset tarpeet on jo lähtökohtaisesti huomioitu. Huomionarvoista on kuitenkin, että Design for All:n periaate ei poissulje yksittäisen vammaisen henkilön oikeutta saada tarvitsemansa palveluita. (Invalidiliitto, 2021.)

Esteettömyydellä tarkoitetaan siis kaikkien ihmisten huomioonottamista fyysisen ja rakennetun ympäristön suunnittelussa ja rakentamisessa. Esteettömät rakennukset ja julkiset kulkuneuvot mahdollistavat toimintarajoitteisten henkilöiden työssäkäymistä, osallisuutta ja kulttuurillisia elämyksiä. Esteettömyydellä tuetaan fyysisesti toimintarajoitteisten henkilöiden omatoimisuutta ja yhdenvertaisuutta (THL, 2022). Saavutettavuudella viitataan taas aineettomaan ympäristöön ja siihen, kuinka informaatio tulisi esittää niin, että se on kaikkien saatavilla. Saavutettavuus on moraalinen velvoite siihen, että kaikkia kansalaisia tulee palvella ja kohdella yhdenvertaisesti. Tilastollisesti

katsottuna 20% väestöstä tarvitsee jollain tavalla saavutettavia tai mukautettuja palveluita ja toteutuksia. Kun otetaan huomioon kaikki saavutettavuuden osa-alueisiin kuuluvat henkilöt, puhutaan 1,5-2,5 miljoonasta ihmisestä Suomessa, jotka tarvitsevat saavutettavaa sisältöä. (Selovuo 2019, 15.) Puhuttaessa saavutettavuudesta, voidaan puhua myös sosiaalisesta saavutettavuudesta, sekä saavutettavasta viestinnästä (Invalidiliitto, 2021, Hirvonen & Kinnunen 2020 13). Sosiaalinen saavutettavuus nivoutuu ihmisten asenteisiin, syrjimättömyyteen ja yhdenvertaisuuteen. Sosiaalinen saavutettavuus ilmenee esimerkiksi myönteisenä asenteena moninaisuutta kohtaan ja arvostavana käytöksenä asiakaspalvelutilanteissa (Invalidiliitto, 2021). Viestinnän saavutettavuus ja sen edistäminen on noussut yhdeksi tärkeäksi tavoitteeksi 2000-luvulla digitalisaation ja globalisaation myötä. Viestinnän saavutettavuus koskee erityisesti henkilöitä, joilla on näkövamma, kuulovamma, kielirajoite, kognitiivinen rajoite tai kulttuurinen rajoite. Keinoja viestinnän saavutettavuuteen ovat esimerkiksi kääntäminen tai tulkkaus, puheen muunto tekstiksi tai teksti puheeksi, ääni kirjoitukseksi tai kirjoitus ääneksi, kuvien muuntaminen puheeksi tai puheen kuviksi, kielenkääntäjät (kielestä kieleksi) ja puheen muuntaminen viittomiksi. (Hirvonen & Kinnunen 2020, 13-17.)

Euroopan parlamentti onkin julkaissut vuonna 2016 saavutettavuusdirektiivin, jonka tehtävänä on varmistaa, että jokainen henkilö pystyy käyttämään julkisia verkkopalveluita. Direktiivin pohjana on WCAG-standardi, joka sisältää saavutettavan verkkopalvelun periaatteita (Saavutettavuusdirektiivi, 2022). WCAG-standardia on hyödynnetty myös tämän opinnäytetyön tuloksena laaditussa oppaassa ja standardi on esitelty tarkemmin saavutettavan oppaan periaatteista kertovassa osiossa, kappaleessa 4.1 WCAG-standardi.

2.3 Esteetön ja saavutettava matkailu

Esteetön ja saavutettava matkailu on yksi kestävän ja vastuullisen matkailun ulottuvuus. Esteettömyys matkailupalveluissa voidaankin asettaa kestävyiden ja yhdenvertaisuuden kattotermien alle. Kestävä matkailu tarkoittaa matkailua, joka huomioi nykyiset ja tulevat ympäristölliset, taloudelliset ja sosiokulttuuriset vaikutukset niin, että matkailijoiden, matkakohteiden, yritysten, ympäristön ja paikallisväestön tarpeet on huomioitu nykyhetkessä ja tulevaisuudessa. Yhdenvertainen ja kaikille suunnattu matkailu palvelee kaikkia kuluttajaryhmiä ja mahdollistaa kaikille saavuttaa monipuolisia matkailuelämyksiä. Yhdenvertaiset matkailupalvelut ovat yritykselle kilpailuetu ja erityistarpeiden huomioiminen palveluiden suunnittelussa parantaa myös muiden matkailijoiden kokemusta. Tärkeässä roolissa on myös vastuullisesta ja yhdenvertaisesta palvelusta viestiminen. Erityisryhmät tarvitsevat tietoa esteettömyydestä ja saavutettavuudesta jo siinä vaiheessa, kun he hakevat tietoa

tulevasta matkakohteesta. Yrityksissä myös henkilökunnan taito kohdata erityistarpeiset asiakasryhmät ovat tärkeä osa onnistunutta yhdenvertaisuustyötä. (Business Finland, 2022 b.)

Esteettömälle matkailulle (*engl. accessible tourism*) ei ole olemassa tarkkaa määritelmää tai standardia, jonka mukaan se voitaisiin yhdellä tietyllä tavalla määrittää ja määritelmät esteettömälle ja saavutettavalle matkailulle ovatkin dynaamisia ja kehittyviä. Useat määritykset keskittyvät kuitenkin toiminallisiin elementteihin, jotka tekevät matkailusta saavutettavaa kaikille henkilöille. On kuitenkin tärkeää tunnistaa, että termi esteetön tai saavutettava matkailu on olemassa ja että sen mukaista liiketoimintaa harjoitetaan, sillä se on kulmakivenä myös sille, että yhdenvertaisia matkailutuotteita ja palveluita kehitetään jatkuvasti. Tuotteiden ja palveluiden kehityksen ytimenä tulisi olla riippumattomuus (henkilön itsenäinen toimiminen), oikeudenmukaisuus ja ihmisarvo. Näihin elementteihin tulisi perustua toiminnalliset elementit, jotka tekevät matkailusta esteetöntä ja saavutettavaa. (Buhalis & Darcy, 2011 10–11.)

Buhalis ja Darcy (2011 10–11), ovat määritelleet teoksessa *Accessible Tourism – concepts and issues* esteettömän matkailun olevan matkailuliiketoiminnan muoto, joka sisältää eri sidosryhmien välisen yhteistyöprosessin. Tämän yhteistyöprosessin avulla henkilöt, jotka tarvitsevat esteettömyyttä liittyen liikkumiseen, näköön, kuuloon tai kognitiivisiin seikkoihin saavuttavat kaikille suunnattuja matkailutuotteita, palveluita ja ympäristöjä. Tässä määritelmässä omaksutaan koko elämän kattava lähestymistapa, jossa ihmiset hyötyvät koko elinkaarensa ajan esteettömästä matkailutarjonnasta. Näihin kuuluvat henkilöt, joilla on pysyvä tai tilapäinen vamma, ikääntyneet, ylipainoiset, perheet, joissa on pieniä lapsia ja ne, jotka työskentelevät turvallisemmissa ja sosiaalisesti kestävämmiin suunnitelluissa ympäristöissä ja yrityksissä. (Buhalis & Darcy, 2011, 10–11.)

Koko matkailuliiketoiminnan klusteri on monimutkainen kokonaisuus eri toimijoita ja palveluntarjoajia ja kun ajatellaan esteettömyyttä, sekä saavutettavuutta, tulisi se huomioida kaikissa kohdissa matkailijan polkua aina varaus- ja suunnitteluvaiheesta matkan päättymiseen ja palautteeseen saakka (Buhalis & Darcy, 2011 36–38). Varausvaiheessa mobiiliapplikaatiossa tai verkkosivustolla informaation tulisi olla saavutettavassa muodossa. Saavutettavan informaatiosta tekee sivuston asettelu ja visuaalinen ilme (kontrastit ja värivalinnat), tiedon etsimisen helppous, tekstin suurenusmahdollisuus, haptiikka, sekä yhteensopivuus apuvälinetekniikan, kuten lukulaitteen kanssa. (Buhalis & Darcy 2011, 276.) Matkan alussa liikkumisen lentokentälle tai juna-asemalle tulisi sujua apuvälineitä käyttäen ja kaikkien opasteiden tulisi olla selkeitä ja informatiivisia. Myös itse liikennevälineiden esteettömyys tulisi olla huomioitu. Kohteessa fyysinen esteettömyys tulee olla huomioituna kaikissa palveluissa; majoituksessa, ravintolapalveluissa, kulttuurikohteissa, julkisissa rakennuksissa, aktiviteeteissa, luontokohteissa, ostospalveluissa ja viihdepalveluissa. (Buhalis & Darcy,

2011, 36–38.) On selvää, että kaikki matkailukohteet ja nähtävyydet eivät ole esteettömiä, eikä tällaisia kohteita ole aina mahdollisuutta myöskään muuttaa esteettömiksi. Esimerkiksi useat historialliset kohteet voivat olla sellaisia, joissa fyysinen esteettömyys tai saavutettavuus ei toteudu, eikä näihin kohteisiin voida tehdä myöskään rakenteellisia muutoksia. Tämän vuoksi saavutettavuusinformaatio kohteesta onkin todella tärkeää.

2.3.1 Esimerkkejä esteettömistä matkakohteista

ENAT (European Network for Accessible Tourism) on listannut Euroopan esteettömiä kaupunkikohteita, jotka on todettu saavutettaviksi, elinvoimaisiksi ja kaikille matkailijoille tasa-arvoisiksi matkakohteiksi. Sivustolla on listattu kohteet, jotka ovat voittaneet vuosittaisen *saavutettava kaupunki*-palkinnon. Helsinki sijoittui toiseksi parhaaksi kilpailussa vuonna 2022. Palkinto on jaettu vuodesta 2010 lähtien ja sen kriteereinä on, että kaupunki on:

- todistetusti parantanut saavutettavuutta kaupunkielämän peruslähtökohdista, kuten rakennetun ympäristön ja julkisten rakennusten esteettömyys ja liikennevälineiden esteettömyys huomioiden.
- kehittänyt informaation ja kommunikoinnin menetelmiä ja teknologioita
- varmistanut julkisten palveluiden saavutettavuuden
- sitoutunut edistämään ja kehittämään saavutettavuutta kestävä kehityksen mukaisesti
- esimerkillinen ja rohkaiseva suunnannäyttäjä muille Euroopan kaupungeille saavutettavuuteen liittyen.

Saavutettava kaupunki palkinnon ovat saaneet seuraavat Euroopan kaupungit:

- Luxemburg (Luxemburg)
- Jönköping (Ruotsi)
- Varsova (Puola)
- Breda (Alankomaat)
- Lyon (Ranska)
- Chester (Yhdistynyt Kuningaskunta)
- Milano (Italia)
- Borås (Ruotsi)
- Göteborg (Ruotsi)
- Berliini (Saksa)
- Salzburg (Itävalta)
- Ávila (Espanja)

(ENAT, 2022.)

Lonely Planet- matkailusivusto on listannut parhaiten pyörätuolilla liikkuvien huomioivat matkakohdet ympäri maailmaa. *Singapore* mainitaan Aasian kaupungeista edistyksellisimpänä kaupunkina esteettömyyden suhteen, sekä yhtenä maailman esteettömimpänä kaupunkina. Kaupungissa on

noudatettu universaalia esteetöntä rakennustapaa jo vuosikymmenten ajan. Kaupungissa noudatetaan portaatonta infrastruktuuria ja julkinen liikenne on myös esteetön. *Mexicon Playa Del Carmen* on mainittu erityisesti esteettömien hotellien ja esteettömän rannan vuoksi. Kohteessa on mahdollista päästä myös esteettömästi snorklaamaan koralliriutalle apuvälineiden avulla. Joihinkin Mayojojen arkeologisiin kohteisiin on myös pääsy pyörätuolilla. *Las Vegas USA*:ssa on yksi Yhdysvaltojen ja samalla koko maailman esteettömmistä kohteista. Kaupungin musiikkishowt ovat saatavutettavia pyörätuolilla liikkuen. Suurin osa kaupungin suosituimmista nähtävyyksistä ja kasinoista on rakennettu esteettömyys huomioiden. Myös esteettömiä aktiviteetteja on paljon, esimerkiksi kaupungin suureen maailmanpyörään ja Ziplineen pääsee pyörätuolilla. Kaupungissa on mainittu myös olevan runsaasti invatakseja. (Lonely Planet, 2020.)

Omaan matkailukokemukseeni pohjautuen myös Espanjan Aurinkorannikolla on huomioitu esteettömyys toimivasti. Rantabulevardit on rakennettu leveiksi, eikä kynnyksiä tai portaita ole. Liikkumisen apuvälineitä, kuten senioriskoottereita ja sähköpyörätoleja vuokraavat yritykset olivat myös kyseisessä kohteessa yleisiä. Ravintolat ja kaupat sijaitsivat samassa tasossa rantabulevardin kanssa joten myös palveluiden äärelle pääsi esteettömästi.

2.3.2 Esteettömän matkailun markkinan koko

Esteettömällä matkailulla on valtava markkinapotentiaali, jota ei välttämättä vielä ole osattu täysin hyödyntää eri maissa tai organisaatioissa. Jenny Littman (2015) on esittänyt webinaarissa *Accessible tourism – The missed Opportunity!* esteettömän matkailun markkinapotentiaalia lukujen kautta. Luvut on havainnollistettu taulukossa 1.

Maa/maanos	Liikuntarajoitteisia hlöitä yht.	Liikuntarajoitteisten matkailuun käyttämä raha
Yhdysvallat (U.S.A)	22 miljoonaa	13 milj. USD (n. 13 milj. EUR)
Yhdistynyt Kuningaskunta (U.K)	10 miljoonaa	80 milj. (n. 93milj. EUR)
Euroopan Unionin alue (E.U)	127 miljoonaa	166 milj. EUR
U.S.A, U.K ja E.U yhteensä	159 miljoonaa	Noin. 272 mil. EUR

Taulukko 1. Esteettömän matkailun markkina U.S.A:n, U.K:n ja E.U:n alueilla (Littman, 2015)

Huomionarvoista on, että taulukossa 1. on esitetty ainoastaan kolmen maan/maanosan luvut, eikä siinä ole huomioitu esimerkiksi Aasian tai Oseanian lukuja. Globaalisti tarkasteltuna luvut mitä luultavimmin ovat merkittävän suuret.

Kun tarkastellaan markkinan kokoa Littmanin webinaarin perusteella, voidaan todeta, että esteettömän matkailun saralla myös kysyntää olisi markkinaa enemmän. Haastatteluiden perusteella 15% *rajoittavan toimintavajeen* omaavista henkilöistä ei matkustanut halustaan huolimatta, sillä olosuhteet eivät olleet sellaiset, että he olisivat kysyneet tai halunneet. Vastaavasti 23% henkilöistä, joilla oli *ei-rajoittava toimintakyvyn vaje*, ei matkustanut halustaan huolimatta. (Littman, 2015.)

Merkittävää on myös se, että vuonna 2025 jopa 1/3 näiden alueen ihmisistä ovat yli 55-vuotiaita. (Littman, 2015). Ikääntyminen tuo luonnostaan mukanaan aistien heikentymistä, sekä mahdollisesti haasteita liikkumiseen, joten tästä voidaan ennustaa esteettömien palveluiden tarpeen kohoamista entisestään. Markkinan potentiaalia lisää se, että toimintarajoitteisilla henkilöillä on usein aikaa matkustaa, eivätkä heidän matkustusajankohtansa ole välttämättä sidottuja esimerkiksi koulujen loma-aikoihin. Eläkkeellä olevilla henkilöillä on tänä päivänä myös enemmän säästöjä, eli rahaa käytettävissä matkailuun, eivätkä eläkkeellä olevat henkilöt ole myöskään sidottuja tiettyihin matkustusaikoihin. Toimintarajoitteiset asiakkaat ovat myös lojaaleja. Löytäessään hyvän ja heidän tarpeilleen sopivan palvelun, he mitä todennäköisemmin käyttävät palvelua uudestaan. (Littman, 2015.)

3 Helsinki matkailukohteena

Suomen pääkaupungissa Helsingissä yhdistyy rauhallisuus ja eloisuus ja se tarjoaa elämyksiä niin ruoan, kulttuurin, iltaelämän, kuin taiteen ystävillekin. Helsinkiä ympäröi meri, metsät, puistot ja järvet, joten myös luontomatkailijalle Helsinki on loistava matkailukohde. Helsinki on myös kansainvälisesti tunnettu arkkitehtuuristaan, joka on hyvin rikasta ja monipuolista. (Discovering Finland, s.a.) Helsinki on viime vuosikymmenten aikana kohonnut myös yhdeksi trendikkäimmistä kaupunkikohteista Euroopassa. Etenkin kesäaikaan Helsinki on vilkas matkakohde. Helsingin valttikortteja matkailukaupunkina on erityisesti sen kompakti koko, toimivuus, siisteys, korkeatasoisuus ja dynaamisuus. Helsingin kompaktin koon takia jo parissa päivässä pääsee tutustumaan kaupungin antiin, mutta tekemistä ja näkemistä riittää myös viikoiksi. Helsingissä on helppo liikkua kävellen tai apuvälineiden avulla liikkuen, mutta myös julkisen liikenteen avulla junilla, raitiovaunuilla, metrolla ja busseilla. Helsinki on kansainvälinen kaupunki, joten kaupungista löytää monenlaista ruokakulttuuria. Ravintolatarjontaa on laidasta laitaan, mutta huomionarvoista on, ettei ravintolassa syöminen ole Euroopan mittakaavalla kovinkaan edullista. (Pieni matkaopas, 2015.)

Esteettömyyden näkökulmasta Helsinki tarjoaa monenlaisia kohteita ja kaupungin kompakti koko helpottaa sen tutkimista apuvälineillä liikkuen. Liikuttaessa apuvälineiden kanssa kaupungissa, on parasta aikaa matkailuun kesäaika, vaikka muina vuodenaikoinakin liikkuminen onnistuu julkisia liikennevälineitä hyödyntäen. (Kalmari, s.a.)

Helsinki on matkailun tilastojen valossa yksi Pohjoismaiden merkittävimmistä matkailukaupungeista. Yöpymiset kaupungissa ovat olleet vuosi vuodelta kasvussa vuoden 2020 koronapandemiaan saakka. Matkailun kärkimaita Helsingissä ovat ennen pandemiaa olleet Venäjä, Saksa, Yhdysvallat, Britannia, Ruotsi, Japani, Kiina, Espanja, Ranska ja Norja. Tarkasteltaessa viimeistä vuosikymmentä, huomionarvoista on, että Venäläisten matkailijoiden määrä romahti reilusti vuonna 2014, jolloin taas nähtiin Kiinalaisten ja Japanilaisten matkailijoiden määrien suuri kasvu kaupungissa. Globaalin koronapandemian johdosta vuosina 2020–2021 Helsingin matkailun nousujohteisuus katkesi ja matkailijoiden yöpymiset kaupungissa romahtivat. Vuoden 2022 tilastoja tarkastellessa (Kesäkuu 2022) on selvästi nähtävissä, että Helsingin matkailu on jälleen alkanut elpyä, vaikka vuoden 2019 kesäkuun yöpymisten tasolle ei ollakaan päästy. Suurin osa Helsingissä vuonna 2022 yöpyvistä matkailijoista ovat kotimaisia matkailijoita. Ulkomaalaisista suurimmat matkailijamäärät tulevat Saksasta, Yhdysvalloista ja Iso-Britanniasta. (Visitory, 2022.)

Helsingin kaupunkikonsernin toimijat ovat laatineet toimintaohjelman, sekä strategiset tavoitteet, jotka ohjaavat Helsingin matkailun kehittämistä tulevaisuudessa. Nämä kolme strategista tavoitetta ovat:

- "Helsinki on elävä ja kansainvälisesti vetovoimainen matkailu- ja tapahtumakaupunki"
- "Helsinki on kansainvälisesti kestävyysedelläkävijä ja ratkaisija matkailu- ja tapahtuma-aloilla"
- "Helsinki on älykäs vierailukohde ja toimiva tapahtumakaupunki"

Nämä strategiset tavoitteet tähtäävät siihen, että Helsinki olisi nyt ja tulevaisuudessa maailman älykkäin ja kestävin matkailukohde. Strategia on laadittu vuosille 2022–2026 ja siinä on erityisesti huomioitu koronapandemiasta palautuminen, sekä Ukrainaan kohdistuneen hyökkäyssodan vaikutukset matkailuun. Helsinki on jo vuonna 2019 valittu myös maailman älykkäimmäksi ja toimivimmaksi matkailukohteeksi. (Helsingin kaupunki, 2022, 4.) Älykkäät kaupunkiratkaisut ja mahdollisimman toimivat palvelut tarjoavat myös esteettömyydelle ja saavutettavuudelle loistavat edellytykset kaupungissa. Älykkäitä ratkaisuja ja toimivuutta huomioimalla huomioidaan myös esteettömiä palveluita tarvitsevat matkailijat, jotka usein tarvitsevat erityishuomiointia matkustaessaan.

Matkailusivusto *MyHelsinki* on listannut 15 suosittua matkailukohdetta Helsingissä. Tätä listaa on myös hyödynnetty yhtenä osana opinnäytetyön myöhemmässä vaiheessa, kun suosittujen käyntikohteiden esteettömyyttä on alettu kartoittamaan ja sitä kautta valittu oppaaseen päätyvät esteettömät käyntikohteet. Kohteet on esitelty taulukkomuodossa liitteessä 1.

4 Saavutettavan oppaan laatimisen periaatteet

Opinnäytetyön tuotoksena laaditun oppaan ja sen tarjoaman informaation on tarkoituksena olla itsessään saavutettava viestinnältään. Koska kyseessä on kirjallinen tuotos, oppaassa tullaan käyttämään selkokieltä, kuvia ja symboleita ymmärtämisen tukena. Tässä kappaleessa on tarkasteltu tekijöitä, jotka tekevät oppaasta saavutettava.

4.1 WCAG-standardi

Saavutettavuus toteutuessaan vaatii sekä sisällöntuotantoa, että tekniikkaa. Riippuen sisällön tyy-
pistä vaatimukset vaihtelevat, joten yksiselitteisiä vaatimuksia ja standardeja on mahdotonta määri-
tellä. WCAG (Web Content Accessibility Guidelines) on kansainvälinen ohjeisto, joka vastaa nykyi-
sen lain asettamiin vaatimuksiin saavutettavasta sisällöstä verkkopalveluissa WCAG- periaate
asettaa saavutettavuudelle kolme tasoa: A, AA ja AAA. Tavoitetaso AA saavuttamista voidaan
pitää tavoitteellisenä ja se onkin kohtuudella toteutettavissa useimmissa sisällöissä. (Selovuo,
2019, 23.) WCAG-standardi antaa myös teknisen ohjeistuksen tavoitetaso saavuttamiseksi.
WCAG-ohjeistus on kattava ja se auttaa sivuston käyttämistä erilaisilla teknisillä apuvälineillä. Huo-
mioitavaa on kuitenkin se, ettei pelkästään tekniikan noudattaminen tee sivustosta tai sisällöstä
saavutettavaa, vaan myös itse sisältöön ja sen saavutettavuuteen tulee kiinnittää huomiota.
(WCAG, s.a.) WCAG:n periaatteet voidaan jakaa neljään pääperiaatteeseen, jotka ovat:

- **havaittavuus** - Kaikki sisällön osat ovat havaittavissa niillä tekniikoilla, joita käyttäjät tarvitsevat
- **hallittavuus**- Navigaatio on helposti käytettävissä eri tekniikoilla (kosketusnäyttö, tietokone)
- **ymmärrettävyys**- Sisällön rakenne selkeää, kieli ymmärrettävää
- **toimintavarmuus** – Käytettävyys tulee taata useilla eri laitteilla, järjestelmillä ja käyttöä avustavilla tekniikoilla.

(Selovuo, 2019, 23-25).

Liitteessä 2 olevaan taulukkoon on koottu saavutettavan matkaoppaan kannalta olennaisia WCAG-
standardiin pohjautuvia ohjeita, joita on hyödynnetty opinnäytetyön tuotoksen laatimisessa. Koska
kyseinen opas tulee olemaan tietokoneelta/mobiililaitteelta luettava tai tulostettava paperinen ver-
sio, eikä verkkosivusto tai applikaatio, olen koonnut vain ne asiat, jotka tekevät tämänkaltaisesta
oppaasta saavutettavan ja jättänyt verkkosivujen tekniseen toteutukseen liittyvät seikat pois.

4.2 Selkokieli

Selkokieli on määritelty Suomessa kielimuodoksi, jossa kielen sisältöä, rakennetta ja sanastoa on muokattu yleiskieltä yksinkertaisemmaksi. Selkokieli on suunnattu henkilöille, joilla on kielellisiä tai kognitiivisia vaikeuksia. Kielelliset vaikeudet voivat olla synnynnäisiä ja pysyviä poikkeamia aivojen kielenkäsittelykeskuksessa, tai elämän aikana vamman tai sairauden myötä ilmenneitä ongelmia. Esimerkiksi muistisairaudet heikentävät aiempia kielellisiä taitoja. Selkokielestä hyötyvät myös henkilöt, joiden kielitaito on vielä puutteellista, kuten maahanmuuttajat tai vähemmistökieltä ja viittomakieltä puhuvat henkilöt. Yksinkertaistettuna selkokielen tavoitteena on tuottaa teksti, joka palvelee kaikkia ryhmiä paremmin kuin yleiskielinen teksti. Selkokielen periaatteena on vähentää työmuistiin kohdistuvaa kuormitusta lukemisen aikana. (Hirvonen & Kinnunen, 2020 227–236.) Selkokielisestä matkailuoppaassa hyöttyy siis hyvin moninainen asiakasryhmä ja selkokielineen teksti mahdollistaa oppaan käyttöä laajasti ja matalalla kynnyksellä erilaisten asiakkaiden keskuudessa.

Selkokielelle ei ole laadittu omaa kielioppiaan tai sitä ei ole standardoitu tietynlaiseksi, kuten esimerkiksi viittomakieli. Selkokieltä voidaan ajatella eräänlaisena kielensisäisenä vapaana kääntämisenä. Suomen selkokielen kriteeristö ei ole yksityiskohtainen tai seikkaperäinen, vaan enemmänkin siinä on painotettu tekstikokonaisuuden selkeyttä. Muutettaessa tekstiä selkokielelle, vaikuttaa se usein tekstin kokonaisrakenteeseen ja tiedon määrään. Myös asioiden esittämisjärjestys voi muuttua. Muutettaessa tekstiä selkokielelle lauseiden subjekteja voidaan yksinkertaistaa ja monimutkaisia sanoja korvata helpommilla sanoilla. Selkokielelle kääntäminen mukauttaa usein myös lauseiden rakennetta lyhyemmiksi ja pitkiä lauseita pilkotaan omiksi erillisiksi lauseiksi. Havainnollisuutta voidaan lisätä selkokielelle muuttamalla abstrakteja ilmaisuja konkreettisiksi. Lisäksi tekstiin voidaan lisätä lauseita, joilla selitetään merkityksiä. (Hirvonen & Kinnunen, 2020, 237-246.)

Selkokielessä suositetaan lyhyitä lauseita ja virkkeitä. Yhdessä lauseessa tulisi kertoa vain yksi tärkeä asia ja lauseenvastikkeita tulisi välttää. Lyhyet luettelmat, joissa sanat ovat keskenään samassa muodossa voivat auttaa tekstin ymmärtämistä. (Selkokeskus, 2021 a.)

4.3 Kuvat

Kuvat täydentävät selkokieltä ja kuvan tehtävänä selkokielen tukena on helpottaa tekstin ymmärtämistä. Kuvalla on myös mahdollista ilmaista asioita, joita voi olla vaikea kuvailla pelkästään kirjoittamalla. Kuvien avulla myös orientoidutaan tekstin aiheeseen. (Selkokeskus, 2021 b.) Kaikille julkaisussa käytettäville kuville on myös annettava riittävän kuvaava tekstivastine, eli oppaassa ei voida käyttää pelkkää kuvaa informaation lähteenä, tosin kuin kuvituskuva voi olla osa julkaisua

ilman tekstivastinetta (Papunet, 2022 a). Opasta laadittaessa kuvien suunnittelu tulisi toteuttaa hyvissä ajoin yhdessä tekstin suunnittelun kanssa, jotta lopputuloksesta tulee mahdollisimman onnistunut ja selkeä. Kuvaa valittaessa materiaaliin, tulee ottaa huomioon, että kuva tosiaan liittyy tekstiin ja tukee sitä. Kuvissa tulisi välttää erikoisia kuvakulmia ja rajauksia. Kuvan kohteen tulee olla helposti tunnistettavissa ja siinä olisi hyvä välttää turhia yksityiskohtia. Kuvan sijoittelu julkaisussa tulisi huomioida siten, että se on tekstin kannalta järkevässä kohdassa. On syytä kiinnittää huomiota myös siihen, että lukija ymmärtää missä järjestyksessä julkaisua tulisi lukea. Useiden kuvien tullessa samalla sivulle tulee asetteluun kiinnittää huomiota, jotta kuvat eivät ole liian lähekkäin toisiaan ja miten ne suhteutuvat toisiinsa. (Selkokeskus, 2021 b.)

4.4 Symbolit

Symboli tarkoittaa merkkiä tai tunnuskuvaa, jonka tarkoitus on tukea viestintää mm. verkkosivuilla, opasteissa tai esitteissä. Symbolit auttavat saamaan tietoa paikasta ja palveluista ja niistä on hyötyä kaikille. Osa saavutettavuuteen liittyvistä symboleista on standardoituja, kuten esimerkiksi eurooppalaisen induktiosilmukan symboli. Kuten kuvienkin käytössä, myös symboleita käytettäessä symbolille tulisi löytyä tekstivastine. (Kulttuuria kaikille, 2022.)

Symboleja tulisi kuitenkin käyttää julkaisuissa harkiten, sillä niitä voi olla haastavaa ymmärtää. Symboleita käytettäessä tulee pohtia, onko symboli yleisesti tunnettu, kuten peukalo ylös/alas, hymiö tai sydän. Symboleita käytettäessä on arvioitava tunnistaako käyttäjä sen merkityksen kontekstissa, esimerkiksi nuotti merkitsee monissa konteksteissa musiikkia. (Selkokeskus, 2021 b.)

5 Esteettömiä elämyksiä Helsingissä-oppaan laatiminen

5.1 Suunnitelma

Oppaan suunnittelu lähti liikkeelle esteettömien matkailu- ja käyntikohteiden kartoittamisella. Pohjana kohteiden kartoittamiselle oli Liitteessä 1. esitetyt kohteet, jotka ovat MyHelsinki matkailusivuston mukaan Helsingin tunnetuimpia ja suosituimpia käyntikohteita. Esteettömyyskartoituksen aikana esille nousi myös käyntikohteita kyseisen taulukon ulkopuolelta, jotka osoittautuivat esteettömiksi ja myös hienoiksi käyntikohteiksi matkailijoille. Nämä kohteet kokosin toiseen erilliseen taulukkoon (Taulukko 2.)

Esteettömyyttä tutkittiin ensisijaisesti kohteiden verkkosivuilta saatavista tiedoista liittyen esteettömyyteen ja saavutettavuuteen. Mikäli tiedot eivät olleet verkkosivuilla tarpeeksi kattavia, selvitin esteettömyyttä käymällä osassa kohteissa paikan päällä tai ottamalla yhteyttä puhelimitse tai sähköpostitse ja kysymällä tarkentavia kysymyksiä esteettömyydestä. Esteettömyyskartoituksen pohjana toimivaan taulukkoon aloin koota tietoa kohteiden esteettömyydestä ja loin värikoodit määrittelemään, onko kohde esteetön (**vihreä**), osittain esteetön (**keltainen**) vai esteellinen (**punainen**). Taulukon toiseen sarakkeeseen keräsin tärkeitä huomioita kohteesta, joita voisin hyödyntää opasta laatiessa.

Esteettömyyskartoituksen ohjaimena toimi Invalidiliiton Esteettömyyskeskuksen ESKEH-kartoituslomakkeisto. ESKEH-menetelmä on oikeaoppisesti toteutettaessa hyvin laaja ja sen kokonaisvaltainen käyttö edellyttäisi koulutusta, sekä usean tunnin mittaista kartoitusta kohteessa. Tässä matkapaoppaan laatimiseen liittyvässä kartoituksessa käytin ainoastaan ESKEH-kartoituksen pääotsikoita, sekä tarkastelin tärkeimpiä seikkoja esteettömyyteen liittyen, kuten liikkumista apuvälineiden kanssa, opasteita ja kohteen tarjoamia esteettömiä palveluita ja fasilitetteja. (Invalidiliitto, 2022). Esteettömyyttä ja sen kartoitusta määrittivät seuraavat kysymykset kohteesta:

1. Onko matkailukohde ja sen tarjoama elämys koettavissa pyörätuolia tai muita liikkumisen apuvälineitä käyttäen?
2. **Sisäänkäynti:** Pääseekö kohteeseen pyörätuolilla ilma apua? → automaattisesti avautuvat ovet, luiska, kynnyksettömyys, hissi
3. Onko kohteessa inva wc:t?
4. **Opasteet:** Onko kohteen opasteet selkeästi havaittavissa? Onko esteettömät kulkureitit merkitty pyörätuolisymbolilla? Onko kohteessa lattiaopasteita?
5. Onko kohteessa istuimia tai paikkoja, jossa levätä
6. **Kirjallinen informaatio kohteessa:** Onko opasteita pistekirjoituksella? Onko opasteissa käytetty symboleja?

7. Esteettömyydestä on kerrottu kohteen verkkosivuilla, mobiiliapplikaatiossa tai se on muutoin helposti saatavissa.

Kartoituksessa kohteen tuli täyttää kohdat 1–3 saadakseen määritelmäksi esteetön (vihreä) tai osittain esteetön (keltainen) koska kohteeseen pääseminen ja liikkuminen kohteessa ylipäättään katsottiin kaikkein tärkeimmäksi seikaksi esteettömyyttä ajatellen. Mikäli kohde ei täytä kohtia 1–3, se määriteltiin esteelliseksi (punainen). Mikäli kohde täytti ainakin yhden kohdan kysymyksistä 1-7, se määriteltiin esteettömäksi. Kohde voi olla myös osittain esteetön, vaikka opasteiden ja kirjallisen informaation saavutettavuudessa olisikin parantamisen varaa, olettaen että matkailijalla on mahdollisuus henkilökunnan tai avustajan apuun kohteessa. Liitteessä 3 olevassa taulukossa on esitetty esteettömyyskartoituksen tulokset, sekä kartoituksen aikana esiin nousseet huomionarvoiset seikat kohteesta.

Esteettömyyskartoitusta tehdessäni löysin myös edellä olevan listan ulkopuolelta esteettömiä matkailukohteita, jotka valitsin mukaan oppaaseen. Nämä matkakohteet on listattu samalla periaatteella seuraavaan taulukkoon.

Musiikkitalo	<ul style="list-style-type: none"> Pyörätuoli lainattavissa, esteettömyys ja saavutettavuus huomioitu erinomaisesti
Lammassaaren luontopolku	<ul style="list-style-type: none"> Esteetön lintutorni, esteetön reitti
Heureka	<ul style="list-style-type: none"> Tietoa saatavilla selkokielellä
Kiasma	<ul style="list-style-type: none"> Turvallisemman tilan periaatteet käytössä. Alle 18-vuotiaat pääsevät ilmaiseksi museoon
Ateneum	<ul style="list-style-type: none"> Suljettu 2022-2023 remontin vuoksi.

Taulukko 2. Muut kartoitetut ja oppaaseen mukaanluettavat matkakohteet

Oppaaseen valikoitui kartoituksen perusteella yhteensä 14 esteetöntä tai osittain esteetöntä matkakohdetta, jotka ovat:

1. Oodi-kirjasto
2. Amos Rex
3. Vanha kauppahalli
4. Korkeasaaren eläintarha
5. Löyly
6. Suomenlinna
7. Temppeliaukion kirkko
8. Seurasaari
9. Linnanmäen huvipuisto
10. Musiikkitalo
11. Heureka
12. Kiasma
13. Ateneum
14. Lammassaaren luontopolku

Kohteista Olympiastadion olisi periaatteessa täyttänyt esteettömyyden kriteerit, mutta stadionin torni on esteellinen. Tornissa vierailun katsoin olevan olennainen osa stadionilla käyntiä, ellei stadionilla ole tapahtumia, joten siksi kohde karsiutui pois oppaaseen päätyvien listalta. Kartoitusta laatiessani tiedostin, että näiden kohteiden ulkopuolelta löytyy vielä lukuisia matkakohteita, jotka olisivat esteettömiä. Opas on kuitenkin ajateltu tarjoamaan monipuolisen kattauksen erityyppisistä kohteista, joissa on mahdollista vierailla ajaltaan yleensä lyhyempikestoisen kaupunkiloman aikana. Mielestäni 13 esteetöntä kohdetta useammasta eri kategoriasta tuntui sopivalta määrältä kohteita ja antaa tarpeeksi vaihtoehtoja käyntikohteille. Määrällisesti pienempi määrä kohteita helpottaa arvioini mukaan myös käyntikohteiden valintaa, mikäli matkailijalla on haasteita kognition ja sitä myöten valintojen tekemisen kanssa. Kohteiden sijainti ja kohteeseen pääseminen oli myös yksi seikka, joka tuki juuri näiden kohteiden valintaa. Kohteiden kartoituksessa olen tarkistanut kulkuyhteydet Helsingin keskusta-alueen ulkopuolisiin kohteisiin, sekä kulkuvälineiden esteettömyyden. Matka-aika kohteisiin julkisilla kulkuneuvoilla ei ylitä missään kohteessa 30 minuuttia.

Suunnitelmavaiheen seuraava osio oli ryhmitellä käyntikohteet eri kategorioihin, jotta oppaan käyttäjä voi helpommin tarkastella sellaisia kohteita, jotka häntä kiinnostavat. Kategorioiksi olin valinnut etukäteen luonto, kulttuuri ja historia. Kulttuuri on käsitteenä laaja ja voi pitää sisällään kaikkea taiteesta elokuvaan, joten oppaaseen kulttuurikohdetta tarkennetaan symbolilla, joka kuvastaa tarkemmin sitä, millainen kulttuurikohde on kyseessä. Samalla valitsin symbolit, jotka kuvastavat pahaiten kutakin kategoriaa.

5.2 Toteutus

Oppaan toteuttamisen alustaksi valitsin Canvan. Canva on ilmainen graafiseen suunnitteluun tarkoitettu työkalu, joka on helppokäyttöisyytensä vuoksi sopiva myös aloittelijalle. Canvassa on tarjolla lukuisia pohjia, kuvia ja grafiikoita, joita voi muokata omien tarpeiden mukaiseksi.

(Canva,2022.) Ennen Canvalla työstämistä olin hahmotellut suunnitelman oppaasta ja sen sisällöstä paperille. Tässä suunnitelmassa hahmottelin oppaan järjestyksen ja ideoin jo valmiiksi myös sen asettelua ja värimaailmaa.

5.2.1 Rakenne ja tekstit

Canvalla oppaan toteuttaminen lähti liikkeelle oppaan tyylin, rakenteen, värien ja fonttien valitsemisella. Valitsin Canvasta oppaaksi soveltuvan valmiin mallin, jota ryhdyin muokkaamaan tämän kyseisen oppaan tarpeiden mukaisesti. Malliksi oppaan kohde-esittelysivuille valikoitui kahtiajakoinen malli, johon vasemmalle oli tarkoitus koota kohteen yhteystiedot, sijaintitiedot ja reittiehdotus. Oikealle puolelle tulisi kohteen lyhyt esittely, sekä lisätietoa liittyen kohteen esteettömyystekijöihin, erityishuomioihin ja lisäpalveluihin. Oppaan alkusivut (johdanto ”Tervetuloa Helsinkiin” ja sisällysluettelo rakentuivat saman kahtiajakoinen mallin mukaisesti, mutta oppaan loppupään lisätietosivut, kuten kartta, esteettömät hotellit – ja ravintolat, sekä hyödylliset linkit ja osoitteet olivat rakenteeltaan yksinkertaiset otsikko- sisältö sivut. Tähän päädyin siksi, että nämä sivut sisälsivät lähinnä luetteloita tai kartat kuvamuodossa, jolloin niiden oli selkeintä olla luettelona otsikon alla. Muilta osin halusin oppaan noudattelevan rakenteeltaan samaa kaavaa ymmärryksen ja loogisen päättelykyvyn tueksi.

Värimaailmaksi oppaaseen valikoitui musta ja valkoinen. Päädyin tähän, sillä se oli mielestäni kontrastiltaan varmasti selkeä vaihtoehto. WCAG-standardin mukaisesti kontrastin taustan ja tekstin välillä tulee olla riittävä ja teksti tulkittavissa myös ilman värejä. Mustavalkoinen oli siis mielestäni luotettavin väriyhdistelmä saavutettavuuden kannalta. Tehostevärinä käytin vaaleaa beigeä esimerkiksi kuvasivujen taustalla, sillä se toi hieman visuaalista eloa oppaaseen, häiritsemättä kuitenkaan luettavuutta tai kontrastia.

WCAG-standardin mukaan kirjaisinkoon ja rivivälien tulee olla riittävän suuret. Oppaaseen käytin minimissään kirjaisinkokoa 15. Verraten normaaliin standardiasiakirjan kirjaisinkokoon, joka on yleensä 11–12, oli tämä omasta mielestäni suurempi ja selkeämpi. Kirjaisinkoko riippuu myös pitkälti fontin tyylistä, eikä koko numeroiden ilmaistuna siis kerro suoraan riittävästä kirjaisinkoosta. Fontin valintaan vaikutti siis myös se, että fontin tyyliä mukaillen koko 16 oli tavallista asiakirjatekstiä selvästi suurempi. Fontin tyylin valintaan vaikutti myös sen luettavuus ja selkeys. Selvää oli, että fonttina tässä kontekstissa ei toimisi esimerkiksi kaunotyylinen, kursivoitu tai kovin tiivis fonttityyli.

Fontiksi valikoitui Open Sans, joka on melko yleisesti käytetty erilaisissa tekstinkäsittelyohjelmissa ja siten myös turvallinen valinta selkeyden puolesta.

Oppaan tekstit kirjoitin mahdollisimman selkokielisesti. Koska selkokielelle ei ole olemassa määritelmää, oli selkokielen kirjoittaminen melko haastavaa ja vaikeasti arvioitavaa. Päädyin pitämään lauseet mahdollisimman lyhyinä ja ylipäättään pitää kirjoitetun tekstin määrän mahdollisimman lyhyenä. Tekstin kirjoituksessa ja sijoittelussa pyrin huomioimaan myös sen, että se olisi luettavissa puhesynteesi-laitteen avulla. Puhesynteesin huomiointi näkyi esimerkiksi siinä, että sivunumerot on ilmoitettu sivun alalaidassa muodossa "sivu 1", sillä pelkän "1" merkitys puhesynteesilaitteella luetuna olisi voinut jäädä epäselväksi.

5.2.2 Kuvat ja symbolit

Kuvien, symbolien ja tekstin yhdistelmä on myös yksi WCAG-standardin ohje saavutettavaan sisältöön. Kohteiden esittelysivuille tuli siis erilaisia symboleita tekstin tueksi. Symboleita valitsin käytettäväksi lisätieto-osioon, sekä kohteiden yhteystieto- ja saapuminen- osioihin. Koin symbolit kaikkien tarpeellisimmiksi nimenomaan informatiivisiin osioihin, sillä ne tukivat mielestäni tämän oppaan kannalta tärkeimpiä asioita kohteen esittelyissä, eli tietoja esteettömyydestä ja kohteeseen pääsemisestä. Lisäsin myös oppaan alkuun sivun, jossa on selitetty symbolien merkitykset. Alkuperäinen suunnitelma oli myös hyödyntää symboleita kohteiden kategorisointiin, kuten osiossa 5.1 olen kuvannut. Toteutusvaiheessa kuitenkin totesin tämän kategoria-symbolin sijoittelun haasteelliseksi, eikä se mielestäni myöskään lopulta tuonut lisäarvoa oppaaseen tai sen saavutettavuuteen. Yhdelle sivulle tuli yllättävän paljon sisältöä ja yksi irrallinen symboli olisi mahdollisesti tehnyt sivusta epäselkeämmän. Kategoriasymbolin sijaan päädyin tarkentamaan oppaan otsikointia lisäämällä tarkentavan substantiivin otsikkoon. Esimerkiksi Amos Rex muotoutui muotoon Amos Rex Taidemuseo.

Symbolien lisäksi kuvien yhdistäminen tekstiin oli tärkeää. Kuvien suhteen haasteeksi kuitenkin muodostui se, että yhdellä sivulla ei lopulta ollut tilaa sekä informaatiolle, että kuville. Sivulle mahdusti selkeästi ja järkevästi vain yksi kuva, joka oli käyttämässäni mallissa ympyrän muotoinen, eli ei kovin selkeä. Totesin, että tämä yksi kuva ei riitä kertomaan kohteesta tarpeeksi, joten päädyin ratkaisuun, jossa jokaisen informaationsivun jälkeen on yksi kuvasivu, jossa on pelkästään kuvia kohteesta. Kuvien suhteen haasteeksi muodostui myös kuvien saatavuus. Monilla kohteilla, kuten kiasmalla, ateneumilla ja amos rexillä oli omat kuvapankit, joiden kuvia oli mahdollista hyödyntää tietyin rajoittein. Joistain kohteista, kuten esimerkiksi Saunaravintola Löylystä oli hankalaa löytää kuvia, jotka olisi käytettävissä ilman tekijänoikeusrikkomusta. Koska vierailu kohteessa ei ollut mahdollista omien aikataulujen puitteissa, kysyin sähköpostitse käyttö lupaa yrityksen verkkosivuilla oleville kuville. Joistain kohteista, kuten Lammassaaresta minulla oli käytössä omia kuvia, joita

hyödynsin. Kuvien suhteen haasteellista oli myös löytää sellaisia kuvia, jotka kuvaisivat kohdetta ja sen tarjoamaa elämystä kokonaisvaltaisesti, kuten yleiskuva tai maisema. Monet kuvat olivat hyvin yksityiskohtaisia, eivätkä siten välttämättä kertoneet kohteesta parhaalla mahdollisella tavalla.

5.2.3 Lisätietosivut

Lisätieto-osioon oppaassa kuuluu kartta, esteettömät ravintolat ja hotellit, sekä hyödylliset linkit-sivu. Koin, että kartta kohteiden sijainnista on oleellinen osa opasta ja kertoo myös kohteiden sijoittumisen suhteessa toisiinsa, mikäli aikomuksena on vierailla useammassa kohteessa matkan aikana. Kartta helpottaa matkan suunnittelua ja auttaa hahmottamaan kohteiden sijaintia. Kartan liittäminen oppaaseen oli haastavaa, sillä sopivaa karttapohjaa oli hankala löytää. Canvassa oli mahdollisuus lisätä google maps-kartta, mutta tämä ei palvellut näyttämään valitsemiani kohteita kartalla, sillä niitä ei saanut erikseen merkattua. Päädyin käyttämään OpenStreetMapia, joka on vapaaehtoisten luoma karttapalvelu ja sitä voi käyttää vapaasti avoimella lisenssillä, eli kartoista otettuja kuvia saa vapaasti käyttää ja jakaa. Otin OpenStreetMapissa kaksi erilaista rajattua karttakuvaa, johon merkkasin kohteet käyttäen kohteiden numerointia. Tarkoitus oli alun perin käyttää yhtä karttaa, johon kaikki kohteet olisi merkattu, mutta joidenkin kohteiden sijaitessa kartalla kaukana toisistaan, olisi kartta ollut melko epäselvä ja tästä syystä otin kaksi erillistä karttaa.

Varsinaisten matkakohde-esittelyjen lisäksi halusin tuoda oppaaseen tietoa myös matkailuun oleellisesti liittyvistä palveluista, kuten ravintoloista ja hotelleista. Koska laatimani opas kuitenkin keskittyi elämyskohteiden esittelyyn, päädyin pitämään nämä lisätietosivut hyvin lyhyinä ja informatiivisinä. Esteettömät hotellit ja ravintolat on esitelty luettelona omilla sivuillaan. Lähteenä esteettömille ravintoloille ja hotelleille on MyHelsinki-sivuston esittelemät esteettömät kohteet, joten erillistä kartoitusta ei tarvinnut näitä osioita varten tehdä.

Hyödyllisiä linkkejä ja yhteystietoja-sivulle kokosin Helsingissä matkustamisen kannalta tärkeitä yhteyshenkilöitä ja linkkejä. Erityisen tärkeiksi koin julkisen liikenteen HSL:n esteettömyystiedot ja matkailufon sijainnin ilmoittamisen. Lisätietosivuille tuli myös linkki Helsingin kaupungin ylläpitämälle Helsinki kaikille-sivustolle, jossa on lisää tietoa Helsingin esteettömyydestä. Lisäksi lisätietosivulle tuli linkki Helsingin tapahtumakalenteriin, sekä ostosvinkki-sivustolle.

5.3 Testaus

Oppaan toimivuutta, saavutettavuutta, visuaalista ilmettä ja informatiivisuutta arvioitiin eri menetelmin. Kaikkia edellä mainittuja osa-alueita arvioitiin keräämällä palautetta neljältä oppaan kohderyhmään kuulualta testiasiakkaalta. Palautteen keräämiseen laadin lyhyen palautelomakkeen (liite 2),

sekä nämä henkilöt kertoivat myös sanallista palautetta oppaasta. Avointa palautetta pyydettiin myös kahdelta sosiaali- ja terveysalan ammattilaiselta, jotka ovat työskennelleet erityisryhmien parissa pitkään ja saaneet lisäkoulutusta mm. vaihtoehtoisista kommunikaatiomentelmistä. Käyttötestaukseen osallistui siis yhteensä 6 henkilöä. Oppaan saavutettavuutta arvioitiin myös itsearviointimenetelmällä vertaamalla valmista opasta WCAG-standardiin pohjautuvaan ohjeeseen (Liite 2.), sekä Google Lighthouse-työkalun avulla, joka on avoimen lähdekoodin auditointityökalu. Google Lighthouse toimii selaimesta käsin ja antaa raportin liittyen sivuston toimintaan, tehokkuuteen, käyttökokemukseen ja suositeltuihin käytäntöihin liittyen. Sivuston analysoituaan Google Lighthouse antaa raportin sen tekemistä löydöksistä. Yksi pisteytettävä osa-alue on nimenomaan saavutettavuus (accessibility, suomennettu esteettömyys suomenkielisessä versiossa). Työkalu antaa myös parannusehdotuksia (Savolainen, 2018.)

Kohderyhmätestaukseen osallistui siis 6 henkilöä, joista 4 oli varsinaisesti oppaan kohderyhmään kuuluvia henkilöitä ja kaksi testaajaa olivat asiantuntijaroolissa. Neljästä kohderyhmään kuuluvasta henkilöstä kahdella oli sekä fyysisiä, että kognitiivisia rajoitteita johtuen ikääntymisestä, sekä erilaisista somaattisista ja psyykkisistä sairauksista. Kahdella muulla kohderyhmään kuuluvasta testaajasta ei ollut fyysisiä rajoitteita, mutta heillä oli keskittymiseen, kognitiivisiin toimintoihin ja tekstin ymmärtämiseen liittyviä pulmia, jotka johtuvat neuropsykiatrisista ongelmista. Kohderyhmän henkilöt löytyivät asiakkaista omalta työpaikaltani ja ennen testausta, oli selvitettävä yksikön esihenkilöltä lupa toteuttaa opinnäytetyön testausta. Lupa edellytti, että kohdehenkilöistä ei julkaistaisi mitään tunnistetietoja, eikä myöskään tietoja heidän tuentarpeestaan tai organisaatioista, joiden palveluiden piirissä nämä henkilöt ovat. Kaksi asiantuntijaroolissa olevaa testaajaa olivat kollegoitani, jotka työskentelevät samassa organisaatiossa erityisen tuen tarpeessa olevien henkilöiden parissa.

Kohdehenkilöille, jotka osallistuivat oppaan testaukseen, kerrottiin aluksi miksi heiltä pyydetään palautetta ja mikä on opinnäytetyön tarkoitus ja idea. Sen jälkeen heitä pyydettiin tutustumaan oppaaseen lukemalla se läpi ja sen jälkeen vastaamaan palautelomakkeen (liite 2) väittämiin arvioimalla kuinka samaa mieltä he ovat väittämän kanssa.

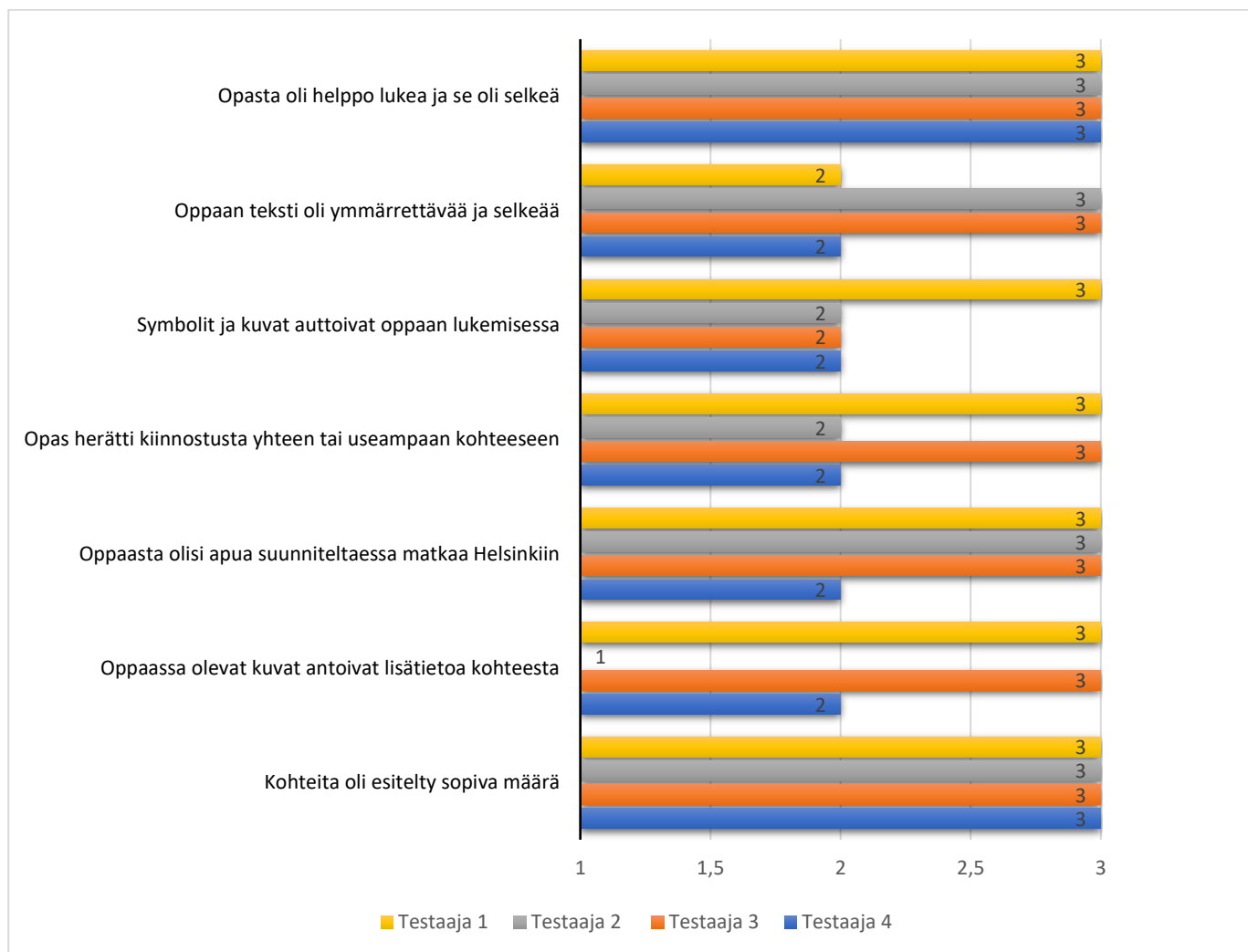
Lomake oli toteutettu laatimalla erilaisia väittämiä liittyen oppaaseen ja sen käytettävyyteen. Testaaja sai arvioida, miten samaa mieltä hän on väittämän kanssa käyttäen kolmiportaista asteikkoa. Kolmiportainen asteikko oli selkeytetty käyttäen emoji-kuvioita helpottamaan mielipiteen ilmaisemista. Päädyin kolmiportaiseen asteikkoon, sillä esimerkiksi viisiportainen asteikko olisi voinut olla liian haastava ja vaatinut enemmän selittämistä. Kolmiportainen hymiöasteikko oli myös selkeä pisteyttää ja arvioida. Hymiöasteikon lisäksi testaajilta kysyttiin avointa palautetta, joka toteutettiin

haastattelumenetelmällä hyvin vapaasti ja keskustelunomaisesti. Avoimen palautteen kirjasin lomakkeen avoin palaute kohtaan, yksi asiakas kirjoitti avoimen palautteen itse täyttäessään lomakkeen.

Kahdelle asiantuntijatestaajalle kerrottiin myös samalla tavalla oppaan tarkoitus ja opinnäytetyön taustaa ja heitä pyydettiin arvioimaan opasta oman teoreettisen tietotaidon valossa ja pohtimaan oman työn kautta oppaan käytettävyyttä, esimerkiksi voisiko testaaja kuvitella hyödyntävänsä opasta ongelmitta asiakkaiden kanssa suunnitellessaan matkaa tai virkistysretkeä. Asiantuntijaroolissa olevilta testaajilta päädyin pyytämään pelkkää avointa palautetta, sillä koin että konkreettiset kehitysideat ja huomiot auttaisivat tekemään oppaaseen tarpeellisia muutoksia ja näkemään asioita, joihin en itse olisi välttämättä kiinnittänyt huomiota. Palaute kerättiin keskustelunomaisella haastattelulla, josta keräsin muistiinpanot ja testaajien havainnot ylös. Asiantuntijatestaajat eivät mielestäni tarvinneet apukysymyksiä, koska kokemustaan ja koulutuksen myötä he osasivat kiinnittää huomion olennaisiin asioihin. Haastattelun päätteeksi asiantuntijatestaajilta kysyttiin pystyvätkö he hyödyntämään opasta sellaisenaan asiakaskuntansa kanssa esimerkiksi matkan, retken tai virkistystoiminnan suunnittelussa, joka oli oppaan hyödynnettävyyden kannalta mielestäni tärkein huomio.

5.3.1 Testauksen tulokset

Tässä kappaleessa on esiteltynä testauksen tulokset. Tuloksia, niiden luotettavuutta ja tulosten pohjalta syntyneitä kehitysideoita on tarkasteltu kappaleessa 6. *Pohdinta ja 6.1 Jatkokehitys*. Käytäjätestauksen tulokset on esitetty taulukossa 6, niin että jokaisen testaajan antamat pistearvot näkyvät jokaisen väittämän kohdalla. Pisteytyksessä emoji-arviointiasteikolle annettiin pistearvot niin, että ”samaa mieltä” = 3. Ei samaa eikä eri mieltä/en osaa sanoa = 2. Eri mieltä = 1. Yhden testaajan antama maksimipistemäärä oli siis näin ollen 21 pistettä seitsemällä väittämällä. Testauksessa kaikkien vastanneiden antamaksi keskiarvoksi tuli 18,25 pistettä. Olen arvioinut testauksen tuloksia ja luotettavuutta tarkemmin kappaleessa 6 *Pohdinta*.

Taulukko 6. Käyttäjätestauksen tulokset

Avoim palaute ja kommentit, jota testaajilta saatiin:

- "Kuvia olisi voinut olla enemmän kohteista"
- "Kuvista puuttuu ihmiset"
- "Tekstit oli liian pitkiä, en jaksanut lukea kaikkea"
- "Todella hieno opas ja voisin käyttää Yhdysvalloissa asuvien sukulaisten tullessa vierailulle Suomeen luokseni"
- "Ihan hyvä, en osaa sanoa enempää"
- "Tuli tunne, että haluaisin mennä Suomenlinnaan tulevana kesänä"

Testaajien antamaa palautetta täydensivät asiantuntijaroolissa olevien kahden sosiaali- ja terveys-alan ammattilaisten avoimet kommentit, sekä johtopäätökset siitä, voisivatko he hyödyntää opasta suunnitellessaan matkaa tai retkeä yhdessä asiakkaidensa kanssa.

Asiantuntija 1:

- "Erillinen kuvasivu oli hyvä idea, sillä informaationsivulle ei olisi mahtunut kuvia. Näin myös sellaiset henkilöt, jotka hyötyvät oikeastaan ainoastaan ja vain kuvista, voivat osoittaa ja näyttää mielipiteensä katsomalla pelkkää kuvasivua"
- "Olisin miettinyt symbolien käyttöä vielä vähän tarkemmin. Olisivatko olleet ehkä kuvasivulla kertomassa lisätietoa?"
- "Värit ja fontit OK"
- "Olisikohan sivun asettelu toiminut paremmin jos sivu ei olisi jaettu kahteen osaan, vaan sisältö etenisi vain ylhäältä alas? "
- "Voisin hyvin hyödyntää tätä opasta esimerkiksi kesäretken suunnittelussa asukaskokouksessa. Voisi jakaa oppaan esim. screenille ja katsoa se läpi asukkaiden kanssa yhdessä"

Asiantuntija 2:

- "Kiva asettelu, selkeä ja johdonmukainen rakenne"
- "Teksti on tarpeeksi suurta, sopii ikääntyneillekin,"
- "Värit ehkä vähän tylsät, mutta toisaalta se edesauttaa selkeyttä"
- "Joistakin kohteista oli todella vähän kuvia, olisi voinut olla runsaasti joka kohteesta"
- "Kyllä voisin hyödyntää työssäni: omatuokioiden tai talon yhteisten retkien suunnittelussa. Asiakkaat tosin hakevat itsenäisesti aika paljon tietoa netistä ja tuntevat nämä paikat (oppaassa esitellyt kohteet) melko hyvin".

Valmiin lopputuloksen saavutettavuutta arvioin myös tarkastelemalla itsearviointimenetelmällä, kuinka hyvin se lopulta täyttää WCAG-standardit, joiden mukaan opasta lähdettiin rakentamaan (Liite 2). Tähän olen tuonut taulukossa esitetyt ohjeet ja arvioinut toteutuuko valmiissa oppaassa kukin ohje. Itsearviointi on toteutettu kolmiportaisesti **kyllä, osittain, ei**.

Näköaistiin liittyvät

• Käytä värien, tekstin ja symbolien yhdistelmää	kyllä
• Pelkän värin ei tule osoittaa asian merkitystä	kyllä
• Kontrasti ja suuri kirjaisinkoko	kyllä
• Riittävä riviväli	kyllä (väh. 1,5)
• Teksti ja kuva tunnistettava myös ilman värejä	osittain
• Perusvärit käytössä	kyllä
• Yhden asiakokonaisuuden asiat luettavissa yhdeltä sivulta	kyllä

Kuuloaistiin liittyvät

• Sisältö luettavassa muodossa, jos esim. linkki videoon, se tulisi olla tekstitetty	(ei linkkejä)
• Visuaalinen sisältö	osittain
• Jos sisällössä yhteydenottotapoja esim. asiakaspalveluun, useampi yhteydenottotapa listattuna, ei pelkästään puhelinnumero.	kyllä

Fyysisiin ja motorisiin rajoitteisiin liittyvät

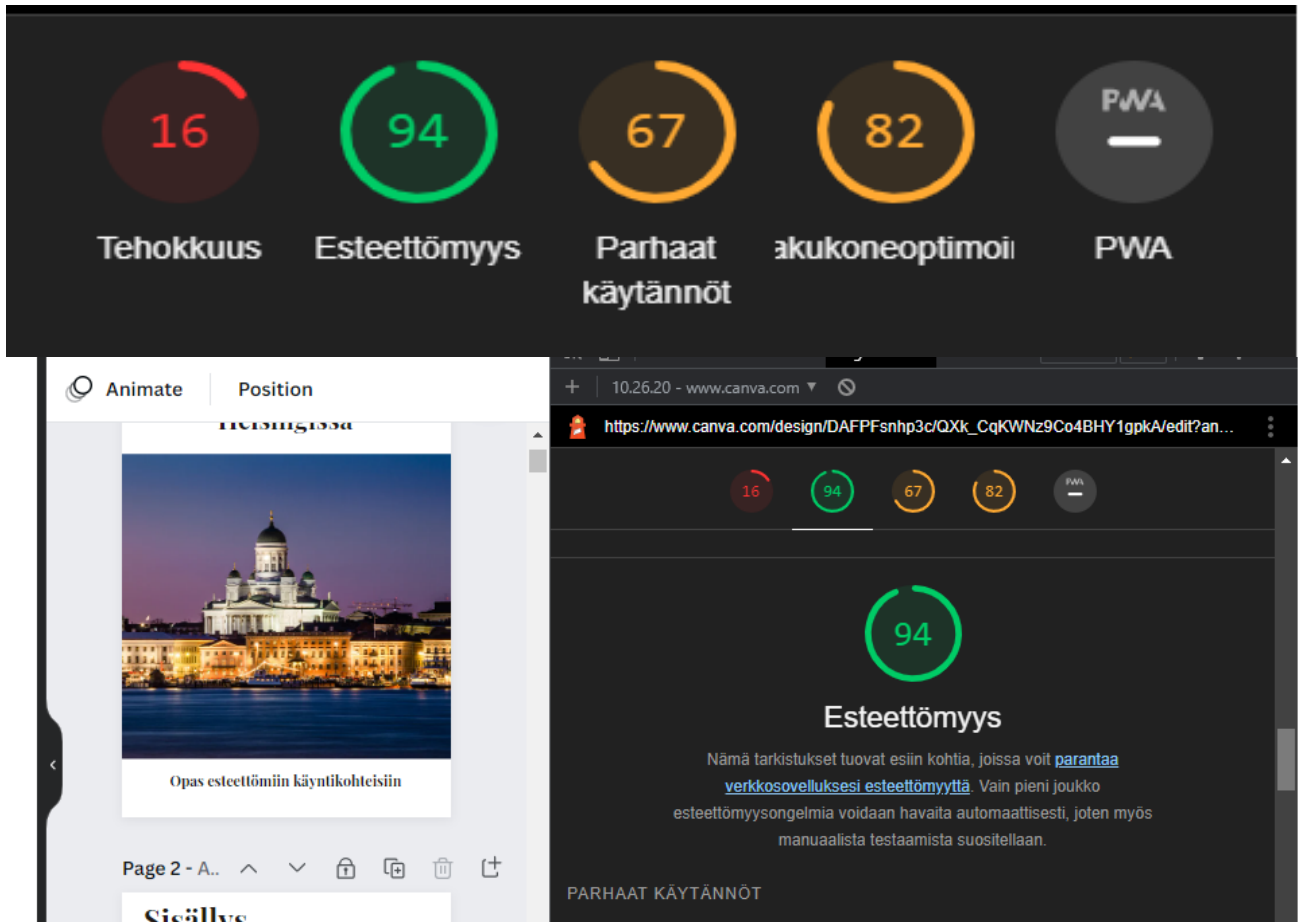
• Suuret kuvakkeet ja elementit	osittain
• Pääsisällön alku (otsikointi) näkyvässä heti	kyllä
• Elementtien ryhmittely väljästi	osittain
• Tietokoneella mahdollisuus käyttää dokumenttia ilman näppäimistöllä ilman hiirtä	kyllä

Kognitiivisiin ja kielellisiin rajoitteisiin liittyvät

• Teksti tasataan vasemmalle	kyllä
• Tekstiä tuetaan kuvilla ja symboleilla	kyllä
• Yksi asia yhteen kappaleeseen	kyllä
• Tärkein sisältö korostettu	kyllä
• Ei kursivointia tai alleviivauksia	kyllä
• Selkeä yleiskieli	kyllä
• Väliotsikoiden käyttö	kyllä
• Ei tarvetta muistaa sisältöä aiemmilta sivuilta	kyllä

Oppaan saavutettavuutta testattiin myös selainpohjaisilla Google Lighthouse- arviointityökaluilla, joka antoi tuloksen saavutettavuudesta yhtenä osa-alueena. Tulos oli esteettömyyden osa-alueelta 94, joka vastasi hyvin oppaan tavoitetta. Työkalun antamat tulokset koskien tehokkuutta tai haku-koneoptimointia eivät tässä kohdassa olleet oleellisia tai käyttökelpoisia tuloksia, koska opas analysoitiin Canvan sivuston kautta. Parhaat käytännöt- analyysiosiossa oli muutamia seikkoja, jotka vaikuttavat myös saavutettavuuteen, näitä on tarkasteltu tarkemmin osiossa *6 Pohdinta*.

Kuva 1. Google Lighthouse-analyysin tulokset

6 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa kohdekartoituksen pohjalta saavutettava matkaopas, joka esittelee esteettömiä käyntikohteita Helsingin alueella. Oppaan tarkoitus oli olla monesta näkökulmasta tarkasteltuna saavutettava huomioiden fyysisten toimintarajoitteiden lisäksi myös esimerkiksi kognitiiviset ja hahmottamiseen liittyvät rajoitteet. Oppaan yhtenä ydinajatuksena oli myös, että se sopii kaikille ja on siten käyttökelpoinen monessa eri ympäristössä ja kontekstissa.

Kohdekartoituksen pohjalta oppaaseen valikoitui yhteensä 14 esteetöntä kohdetta Helsingin alueella, tosin yksi käyntikohteista sijaitsee Vantaan kaupungin puolella. Kyseinen kohde on kuitenkin helposti saavutettavissa Helsingin kantakaupungista käsin, joten koin sen sopivan tästä syystä oppaaseen. Opas rakentui Canva-työkalun avulla näiden 14 käyntikohteen ympärille. Oppaan rakentamista säätelivät WCAG-standardin periaatteet, joista erityisesti olin poiminut oppaan tekemisen kannalta olennaiset ohjeet (Liite 2). Valmista tuotosta arvioitiin eri menetelmiä hyödyntäen; kohderyhmätestaus ja asiantuntijaroolissa olleiden henkilöiden palaute, itsearviointi WCAG-standardiin pohjaten, sekä analyysityökalun hyödyntäminen. Kohderyhmätestaus ja asiantuntijaroolissa olevien henkilöiden palaute muodostui tärkeimmäksi laadulliseksi palautteeksi koskien oppaan onnistumista ja tavoitteiden täyttymistä, sillä käytettävyys ja hyödynnettävyys olivat ensisijaisia tavoitteita.

Kohderyhmätestaukseen osallistuneet neljä henkilöä olivat kaikki sitä mieltä, että opasta oli helppo lukea ja se oli selkeä. Samaa tulosta kertoo myös Google Lighthouse-työkalun antama tulos, jonka mukaan oppaassa saavutettavuus (accessibility/esteettömyys) sai arvon 94 (max 100). Johtopäätöksenä voidaan päätellä, että oppaan saavutettavuus ja käytettävyys oli onnistunut ja tavoite sen suhteen tuli saavutetuksi. 3 testaajaa myös oli samaa mieltä väitteen ”Oppaasta olisi hyötyä suunniteltaessa matkaa Helsinkiin” kanssa, joka kertoo myös oppaan hyödyntämismahdollisuuksista. Asiantuntijaroolissa olevat henkilöt antoivat myös avointa palautetta liittyen käytettävyyteen, ja heiltä tulikin muutamia huomioita ja kehitysehdotuksia koskien oppaan rakennetta. Nämä kommentit tukevat oppaan jatkokehitystä, mutta muutoksia ei oppaaseen lähdetty tekemään näiden kommenttien perusteella, koska muiden arviointimenetelmien mukaan oppaan käytettävyys ja saavutettavuus toteutuivat sellaisenaan.

Kaikki neljä kohderyhmätestaajaa olivat myös samaa mieltä siitä, että kohteita oli esitelty oppaassa sopiva määrä. Tästä voidaan päätellä, että kohteiden rajaaminen oli onnistunut ja vaikka Helsingissä on näiden kohteiden lisäksi myös useita muita esteettömiä kohteita, oli rajaamisesta hyötyä. Oman pohdintani tuloksena olen myös tyytyväinen tähän määrään kohteita, sillä jos kohteita olisi ollut paljon enemmän, olisi kohderyhmällä voinut olla haasteita keskittyä, lukea opasta loppuun tai muistaa edeltäviä kohteita.

Kohderyhmätestauksen tulosten valossa oppaassa olevien kuvien suhteen olisi kenties eniten kehitettävää. Kohderyhmän testaajista yksi oli täysin eri mieltä väitteen ”*oppaassa olevat kuvat antoivat lisätietoa kohteesta*”. Lisäksi testaajien avoimessa palautteessa nousi esille, että kuvia olisi voinut olla enemmän. Yksi testaaja mainitsi avoimessa palautteessaan, että kuvista puuttuvat ihmiset. Ihmisten puute kuvissa saattoi jättää kohteista kylmän ja aution tunteen ja voi vähentää kohteen houkuttelevuuden tunnetta. Kuvissa esiintyvien ihmisten puute saattaa myös jättää epäselväksi sen, mitä kohteessa voi tehdä. Pelkästään rakennuksista tai maisemasta olevat kuvat eivät siis tässä olleet mielestäni tarpeeksi hyviä kertomaan kohteen antamasta annista tai elämyksestä. Kuvien ja visuaalisuuden merkitys on myös markkinointimielessä ensiarvoisen tärkeää, joten onnistuneempi toteutus olisi vaatinut ammattimaisempia kuvia. Kuvat olivatkin kenties suurin haaste opasta tehdessäni, sillä käytettävissä oli hyvin rajallinen määrä kuvia, joiden käyttöoikeudet sallivat niiden käyttämisen. Minulla ei ollut myöskään mahdollisuutta mennä jokaiseen kohteeseen itse paikalle kuvaamaan, joten käytössä oli ainoastaan verkkosivujen avoimet kuvapankit ja Google kuvahaun perusteella löytyneet kuvat, joille oli sallittu kaikki käyttöoikeudet. Monen kohteen verkkosivuilla olevia kuvia sai jakaa ja käyttää markkinointitarkoituksissa tai kohteesta kertovissa tuotoksissa, joten jonkin verran hyviäkin kuvia oli saatavilla.

Myös symbolien käytössä olisi tässä oppaassa kehittämisen varaa. Kolme testaajaa vastasivat en osaa sanoa/ei samaa eikä eri mieltä väitteen ”kuvat ja symbolit auttoivat oppaan lukemisessa”. Myös asiantuntijaroolissa olevalta henkilöltä tuli huomio, että symbolit olisivat voineet olla jotenkin enemmän kytköksissä kuvien kanssa, kuten sijoitettuna samalla sivulle kuvien kanssa. Testaajaryhmässä kaikki henkilöt olivat lukutaitoisia ja äidinkielenään suomea puhuvia, joten symbolien toimivuutta olisi voinut arvioida paremmin, mikäli testaajaryhmässä olisi ollut symboleista selvästi hyötyvä henkilö. Symbolien sijoittelua ei lähdetty muokkaamaan, mutta symbolien kokoa suurennettiin, jotta ne erottuisivat paremmin tekstin joukosta.

Tekstin ymmärrettävyyteen ja tekstin määrään liittyen mainittiin avoimessa palautteessa yhden testaajan toimesta, että tekstiä oli liikaa eikä hän jaksanut lukea kaikkea. Väitteen ”teksti oli ymmärrettävää ja selkeää” kanssa samaa mieltä oli 2 testaajaa ja 2 ei osannut vastata/oli ei samaa eikä eri mieltä. Joidenkin esiteltujen kohteiden kohdalla tekstiä oli enemmän, koska kohteessa oli esimerkiksi esteettömyyteen liittyvää lisätietoa enemmän kuin toisissa. Toiset kohteet vaativat myös enemmän tekstiä, jotta oppaan käyttäjälle avautuisi mikä kohde on tai mitä siellä voi nähdä, tehdä tai kokea. Esimerkiksi taidemuseoiden kohdalla tekstimäärä oli vähäisempi, sillä taidemuseo ei vaatinut niin paljoa selittämistä, kuin esimerkiksi Suomenlinna. Palautteen perusteella kuitenkin joitain tekstejä lyhennettiin ja lauserakenteita muutettiin. Näin saatiin myös selkokieli toimivammaksi.

Asiantuntijaroolissa olevat testaajat antoivat avointa palautetta koskien oppaan saavutettavuutta, visuaalista ilmettä ja hyödynnettävyyttä. Positiivista oli, että molemmat arvioivat, että pystyisivät hyödyntämään opasta työssään ja nimesivät esimerkkejä missä tilanteissa opas voisi hyödyttää heidän työtään. Erillinen kuvasivu sai positiivista palautetta saavutettavuuden suhteen, jos opasta käyttää henkilön kanssa, joka hyötyy ainoastaan kuvista. Toisaalta myös kuvien niukasta määrästä mainittiin, joka jo aiemmin todettiin yhdeksi oppaan suurimmista puutteista.

Kohderyhmätestaajien antama palaute oli oppaan onnistumisen arvioinnissa ensisijaisen tärkeää, mutta palautteeseen on suhtauduttava kriittisesti. Tässä tapauksessa testaajat olivat oman työpaikkani asiakkaita ja minulla on heihin hoitosuhde. Tämä voi aiheuttaa sen, että testaajilla on voinut olla esimerkiksi miellyttämisen halua tai haastetta vastata totuudenmukaisesti. Toisaalta osan testaajien diagnostistenkin seikkojen perusteella heidän on vaikeaa valehdella tai ajatella monimutkaisesti sosiaalisissa tilanteissa, joten vastaukset voivat yhtä hyvin olla myös täysin totuudenmukaisia. Testaajien antama palaute pisteytettiin kolmiportaisesti asteikolle 1-3 helpottamaan tulosten analysoimista. Pisteytysasteikon tai numeeristen arvosanojen perusteella ei ollut kuitenkaan tarkoituksenmukaista lähteä muodostamaan numeerista dataa, koska tällä asteikolla se ei tuottaisi arviointikelpoista tulosta. Pisteytyslomakkeen tärkeämpi tehtävä oli auttaa testaajia ilmaisemaan mieliä pidettä, joka olisi ollut muutoin mahdollisesti hankalaa. Laajemmassa käyttöttestauksessa erilainen arviointiasteikko, sekä laajempi otanta olisi antanut tarkemman tuloksen.

Oppaan onnistumista ja tavoitteiden saavuttamista etenkin saavutettavuuden kannalta arvioitiin myös itsearviointiperiaatteella peilaamalla lopputulosta WCAG-standardista poimituihin ohjeisiin (Liite 2). Lähes kaikki saavutettavuuden kriteerit täyttyivät, mutta vain osittain täyttyivät:

- teksti ja kuvat tunnistettavissa myös ilman värejä
- visuaalinen sisältö,
- Suuret kuvakkeet ja elementit
- elementtien ryhmittely väljästi.

Jotkut oppaassa käytetyt kuvat muuttuivat epäselväksi, kun ne muutettiin mustavalkoiseksi kuvatyökalun avulla, joten tässäkin suhteessa laajemmasta kuvavalikoimasta olisi ollut hyötyä. Samaan aiheeseen liittyi myös visuaalinen sisältö, joka täyttyi laadukkaiden kuvien puutteen takia vain osittain. Suuret kuvakkeet ja elementit toteutuivat suurelta osin, mutta joidenkin kohteiden kohdalla, joista oli paljon tietoa, oli symbolien kokoa muutettava pienemmäksi. Samasta syystä kaikkien kohteiden sivuilla elementtien ryhmittely väljästi ei toteutunut yhtä hyvin kuin toisten kohteiden sivuilla ja toteutui siksi osittain. WCAG-standardiin pohjautuva saavutettavuuden arviointituloksena olisi ollut vakuuttavampi, mikäli sen olisi tehnyt ulkopuolinen asiaan perehtynyt henkilö tai asiantuntija, mutta tähän ei ollut resursseja, mutta toisaalta myös itsearviointi toimi tässä tapauksessa, koska ohjeet

olivat niin selkeät ja niihin löytyi helposti lisätietoa, esimerkiksi mikä on vähimmäisfonttikoko tai rivi-väli, jota suositellaan WCAG-standardin mukaisesti käytettävän.

Teknistä toteutusta ja saavutettavuutta arvioitiin myös Google Lighthouse auditointityökalua hyödyntämällä. Tulos saavutettavuuden (työkalussa suomennettu esteettömyys) suhteen oli 94/100, joka oli mielestäni erinomainen tulos ja kertoo, että sisältö noudattaa saavutettavuuden periaatteita erinomaisesti. Työkalu antoi muutamia kehitysehdotuksia ja huomioita koskien saavutettavaa sisältöä, mutta koska nämä liittyivät enemmän teknisiin seikkoihin, eivät taitoni riittäneet hyödyntämään näitä kehitysehdotuksia. Auditointi antoi myös tuloksen parhaista käytännöistä, jotka osittain myös tukevat saavutettavuutta. Parhaista käytännöistä pisteet olivat 67/100 joka vastaa hyvää tulosta. Google Lighthousin käyttäminen toimi hyvänä tarkistustyökaluna sille, että oppaassa on tehty oikeita valintoja saavutettavuuden suhteen ja oma arvointini sisällön saavutettavuudesta on pitänyt paikkansa.

6.1 Jakelu ja jatkokehitys

Tässä opinnäytetyössä ei ollut yhteistyökumppania tai tilaajaa, vaan tarkoitus oli tehdä alaa yleisesti hyödyttävä työ, joka on hyödynnettävissä monissa konteksteissa. Koska yhteistyökumppania ei ollut määritelty, täytyi suunnitella mikä on oppaan jakelukanava ja miten sitä jaetaan niin, että opas saavuttaa kohderyhmänsä. Koska opasta testattiin omassa työskentelyorganisaatiossani ja organisaation asiakkaat ovat potentiaalista kohderyhmää oppaalle, oli luonnollista valita pääasialliseksi jakelukanavaksi oma organisaationi. Organisaatio, jossa työskentelen, on suuri hoiva-, sosiaali- ja vammaispalveluita tarjoava yritys, joka tarjoaa mm. asumispalvelua sekä päivä- ja työtoimintaa erityisryhmille. Asumispalveluiden asiakkaille mahdollistetaan yrityksen arvojen mukaisesti hyvä elämä ja hyvän elämän osatekijöitä ovat elämykset, retket ja lähimatkailu. Opas on tarkoitus jakaa organisaation sisäisessä sähköisessä tiedotuskanavassa intranetissä, jossa on paljon virkistystoimintaan liittyvää materiaalia. Opas julkaistaan intranetissä, kun se on hyväksytty viestintäosaston toimesta yrityksen arvoihin ja toimintaan sopivaksi. Opas tavoittaa asiakaskuntansa siis henkilökunnan kautta, joka on vastuussa virkistystoiminnan järjestämisestä. Tämän kanavan lisäksi opas lähetettiin Helsingin matkailuneuvonnalle (MyHelsinki), sekä invalidiliitolle, joten nämä organisaatiot voivat halutessaan hyödyntää opasta parhaaksi katsomallaan tavalla.

Opinnäytetyönä tuotettu Esteettömiä elämyksiä Helsingissä on ”perinteisen” tyylinen matkaopas, jonka itse näkisin olevan prototyyppi saavutettavasta oppaasta, ja sitä on mahdollista muokata ja jalostaa esimerkiksi digitaaliseen muotoon paremmin sopivaksi. Arviointiprosessissa visuaalinen ilme ja erityisesti kuvat nousivat erittäin merkityksellisiksi tekijöiksi, joten opasta olisi mahdollista jalostaa digitaaliseen muotoon, joka sisältäisi myös videomateriaalia, linkkejä tai itsessään olevan

puhesynteesin. Opas voisi katsoakseni myös jalostua sovelluksen muotoon, jolloin se toimisi interaktiivisemmin ja siihen voisi liittää paljon erilaisia ominaisuuksia, kuten vaikkapa tietoa viittomakielellä tai sovelluksen sisällä toimivan karttapalvelun, joka mahdollistaa sijaintitiedon ja opastamisen kohteeseen. Digitaalinen opas toimisi myös hyvin markkinointimielessä ja lisäisi tietoisuutta Helsingistä tasa-arvoisena, esteettömänä ja houkuttelevana matkakohteena. Opas vaatii tulevaisuudessa myös päivittämistä, sillä esteettömyystekijät voivat muuttua esimerkiksi rakennus- tai remonttihakkeiden myötä. Myös tästä syystä digitaalinen opas olisi toimivampi, sillä sen päivittäminen ajan tasalle on helpompaa ja nopeampaa. Nykyisen version päivittämisestä oman organisaationi jakelukanavassa vastaan luonnollisesti tekijänä, mutta mikäli opas päätyy käyttöön ja jakeluun esimerkiksi Helsingin matkailufon kautta, on riskinä, että se jää olosuhteiden muuttuessa päivittämättä.

Näen, että laatimani opas esteettömistä elämyksistä Helsingissä on kuitenkin hyvin käyttökelpoinen jo nykyisessä muodossaan monissa konteksteissa. Jo se hyödyttää matkailualaa Suomessa, että saavutettavuudesta ja esteettömyydestä ollaan kiinnostuneita ja että Helsingissä on tarjolla elämyskohteita, jotka sopivat kaikille. Tämä edistää myös tasa-arvoa ja luo tietoisuutta vastuullisuudesta. Oppaan kohderyhmää analysoimalla myös havaitaan, kuinka suuri asiakaspotentiaali erityisryhmissä on.

6.2 Oman oppimisen reflektio

Yhtenä opinnäytetyön lähtökohtana oli saada yhdistettyä aiempi toimintaterapeutin (AMK) tutkinto matkailualaan ja tässä mielestäni onnistuin hyvin aiheen valinnasta lähtien. Opinnäytetyössä sain yhdistettyä ammatillisuutta molempien tutkintojen näkökulmasta, mutta jäin pohtimaan että esteettömyys ja saavutettavuus olivat niin vahvasti projektin teemoja, että matkailuliiketoiminnan näkökulma jäi hieman toivomaani vähäisemmäksi. Toisaalta kuitenkin tietoperustaosiossa olin mielestäni perehtynyt laajasti esteettömään matkailuun ja tuonut myös liiketoiminnallista näkökulmaa esille. Tietoni ja osaamiseni vastuullisuudesta matkailualalla laajeni ja sain uutta ymmärrystä koskien vastuullisen matkailun periaatteita ja sosiaalista vastuullisuutta. Esteettömän matkailun suuri markkinapotentiaali myös yllätti

Oppaan laatiminen oli minulle täysin uutta ja tiedostan, ettei lopputulos ole samaa luokkaa kuin esimerkiksi graafisen alan ammattilaisen tekemä opas. Omaan kokemattomuuteeni nähden olen kuitenkin tyytyväinen lopputulokseen, vaikka oppaassa ja sen ulkoasussa olisikin paljon kehitettävää. Lopputulos olisi voinut olla parempi, jos olisin perehtynyt Canvan käyttöön aikaisemmin tai vaikka katsonut etukäteen opasvideoita ohjelman käytöstä. Oppaan tekemisessä ohjelman käytön opettelu tapahtui nyt samaan aikaan kuin oppaan laatiminen, joka vaikutti näin ollen lopputulokseen. Oppaan teossa WCAG-standardi auttoi hyvin ohjaamaan sen suunnittelua ja toteuttamista. WCAG:ssa on selkeästi määritelty suositukset fonteista, kirjaisinkoosta ym. joten sitä oli helppo

hyödyntää oppaan laatimisessa, eli WCAG oli oikea valinta viitekehykseksi ohjaamaan oppaan tuottamista.

Opinnäytetyön ohjauksesta saatuja vinkkejä pyrin hyödyntämään mahdollisimman paljon. Koin ohjaajalta saadun palautteen hyvin tärkeäksi opinnäytetyöprosessissa. Pyrin tekemään ehdotettuja muutoksia, mutta kaikkia ehdotettuja muutoksia en lopulta päätenyt tekemään aikataulullisista syistä ja tiedostin näin ollen, että joiltain osin hyvät vinkit ja palaute jäi hyödyntämättä. Olisi ollut hyödyllistä myös saada opiskelijakollegoilta palautetta opinnäytetyöstä sen työstövaiheessa, mutta tähän en löytänyt sopivaa kanavaa lähteä etsimään vertaisarviointikumppania. Opinnäytetyöprosessi itsessään oli pitkä projekti, joka opetti minulle erityisesti projektinhallintataitoja. Monissa asioissa jouduin myös soveltamaan ja käyttämään luovaa ajattelua projektin edistämiseksi, sillä moni asia ei mennyt alkuperäisen suunnitelman tai ajatuksen mukaisesti. Projektinhallinnan taitoihin liittyen kehittymisen kohteina olisi tulevaisuudessa erityisesti ajan käytön hallinta, sekä selkeämpi suunnitelmallisuus projektin etenemisen suhteen.

Lähteet

Buhalis D & Darcy S. 2011. Accessible Tourism. Concepts and Issues. Channel view publications. Bristol UK, Buffalo USA, Toronto Canada.

Discovering Finland, s.a .www.discoveringfinland.com/fi/paakaupunkiseutu/helsinki. Luettu 5.7.2022

ENAT, 2022. Accessible cities in Europe <https://www.accessibletourism.org/?i=enat.en.accessible-cities>. Luettu 23.9.2022

Helsingin Kaupunki, 2022. Kestävää kasvua ja vetovoimaisuutta – kohti uutta! Helsingin matkailun ja tapahtumien toimintaohjelma 2022-2026. [helsingin-matkailun-ja-tapahtumien-toimintaohjelma-2022-2026.pdf](#). Luettu 3.8.2022

Hirvonen M. & Kinnunen T. 2020. Saavutettava viestintä – Yhteiskunnallista yhdenvertaisuutta etsimässä. Gaudeamus, Tallinna.

Invalidiliitto, 2021. Saavutettavuus. <https://www.invalidiliitto.fi/esteettomyys/saavutettavuus>. Luettu 23.6.2022

Kalmari, S., s.a. Nähtävää ja koettavaa esteettömästi Helsingissä. www.myhelsinki.fi/fi/näe-ja-koe/nähtävyydet/nähtävää-ja-koettavaa-esteettömästi-helsingissä. Luettu 5.7.2022

Kulttuuria kaikille, 2022. Symboleja viestintään. https://www.kulttuuriakaikille.fi/saavutettavuus_symboleja_viestintaan. Luettu 5.7.2022.

Littman, J. 2015. Accessible Tourism – The Missed Opportunity! . HSTalks. Viitattu 5.7.2022.

Lonely Planet, 2020. The world's most wheelchair-accessible travel destinations. <https://www.lonelyplanet.com/articles/most-wheelchair-accessible-destinations>. Luettu 3.8.2022

Papunet, 2022 a. Kuvakommunikointi. www.papunet.net/teemat/kuvakommunikointi. Luettu 5.7.2022

Papunet, 2022 b. Kuvapankki. www.papunet.net/materiaalia/kuvapankki. Luettu 5.7.2022

Pieni matkaopas, 2015. Helsinki. www.pienimatkaopas.fi/helsinki. Luettu 5.7.2022

Saavutettavuusdirektiivi, 2022. Saavutettavuusdirektiivi edistää yhdenvertaisuutta. www.saavutettavuusdirektiivi.fi. Luettu 23.6.2022.

Sainio 2020. Toimintarajoitteiset ihmiset väestötutkimuksessa. https://www.lts.fi/media/lts_tapahtumat/sls20/esitysdiat/sainio_toimintarajoitteiset-ihmiset-vaestotason-tutkimuk-sissa_2020_09_03.pdf. Luettu 23.6.2022

Savolainen, K. 2018. Google Lighthouse Audit – uusi tapa tutkia verkkosivun toimivuutta. Kirjoitus Seravon blogissa 14.3.2018. https://seravo.com/fi/google-lighthouse-audit-uusi-tapa-tutkia-verkkosivuston-toimivuutta/?gclid=Cj0KCQjw2v-gBhC1ARIsAQQdKY2AfPwUfFH2ukQJJknx9orxSpY5YtpYPBvxcPocG3VGaLZDt6C-2KoaAjwBEALw_wc. Luettu 26.3.2023.

Selkokeskus, 2021 a. Helpot kielen rakenteet. www.selkokeskus.fi/selkokieli/nain-kirjoitat-selkokielta/helpot-kielen-rakenteet. Luettu 3.8.2022

Selkokeskus, 2021 b. Selkokuva. www.selkokeskus.fi/selkokieli/selokuva. Luettu 3.8.2022

Selovuo, K. 2019. Saavutettavuusopas. Euraprint.

Teräsvirta, M. 2007. Kättä pidempää – opas asiakaspalvelun saavutettavuuteen. Museovirasto.

THL, 2022. Esteettömyys ja saavutettavuus. Luettavissa: www.thl.fi/web/vammaispalveluiden-kasikirja/vammaisuus-yhteiskunnassa/esteettomyys-ja-saavutettavuus. Luettu 31.8.2022

UNWTO, 2016. World Tourism Day 2016 “Tourism for All - promoting universal accessibility” Good Practises in the Accessible Tourism Supply Chain. Madrid, Spain.

Visitory, 2022. <https://visitory.io/fi/helsinki/2022-01/2022-08/>. Luettu 10.7.2022

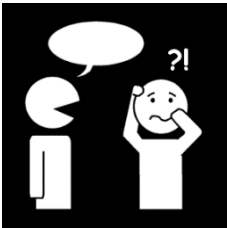
WCAG, s.a. www.wcag.fi. Luettu 3.10.2022

Liitteet

Liite 1. Suositut käyntikohteet Helsingissä (MyHelsinki, 2022).

Matkailukohde	Lyhyt kuvaus kohteesta
Oodi-kirjasto	Uuden aikakauden kirjasto ja tapaamispaikka. Kirjastopalveluiden lisäksi Oodissa on mm. kaupunkiverstas, tapahtumia ja pelipalveluita
Amos Rex	Ainutlaatuisen arkkitehtuurin taidemuseo jossa menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus kohtaavat kaupunkikulttuurin.
Olympiastadion	Vuoden 1952 Olympialaisiin rakennettu Suomen legendaarisin tapahtuma-areena.
Helsingin katedraali/Uspenskin katedraali	1862-1868 rakennettu Helsingin Ortodoksisen seurakunnan ja hiippakunnan pääkirkko.
Senaatintori	1800-luvun puolivälissä rakennettu aukio, joka on Helsingin historiallinen keskusaukio.
Vanha kauppahalli	1888 avattu kauppahalli pitää sisällään perinteisiä pieniä putiikkeja ja erikoiskauppoja, sekä kahviloita ja ravintoloita.
Korkeasaaren eläintarha	Eläintarha, jossa voi nähdä yli 150 eläinlajia.
Sibeliusmonumentti	Helsingin suosituin veistos, joka sijaitsee Sibeliuksen puistossa.
Löyly	Uniikki yleinen sauna ja maisemaravintola.
Suomenlinna	Unescon maailmanperintökohde, vanha merilinnoitus Helsingin edustalla
Kauppatori	Merkittävin historiallinen tori- ja kauppapaikka Helsingissä.
Temppelinaukion kirkko	Uniikin arkkitehtuurin omaava, vuonna 1969 rakennettu luterilainen kirkko.
Seurasaari	Ulkomuseo, jossa erilaisia vanhoja puurakennuksia. Museo esittelee talonpoikaiselämää Suomessa
Linnanmäen huvipuisto	Suomen vanhin, vuonna 1950 avattu huvipuisto, jossa on yli 40 huvipuistolaitetta.
Allas Sea Pool	Merikylpylä puutarhamaisessa ympäristössä keskellä kaupunkia. Erilaisia saunoja ja uima-altaita, jotka ovat auki ympäri vuoden.

Liite 2. WCAG-periaatteen mukaisia ohjeita oppaan laatimiseen

<p>Näköaistiin liittyvät</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Käytä värien, tekstin ja symbolien yhdistelmää • Pelkän värin ei tule osoittaa asian merkitystä • Kontrasti ja suuri kirjaisinkoko • Riittävä riviväli • Teksti ja kuva tunnistettava myös ilman värejä • Perusvärit käytössä • Yhden asiakokonaisuuden asiat luettavissa yhdeltä sivulta
<p>Kuuloaistiin liittyvät</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Sisältö luettavassa muodossa, jos esim. linkki videoon, se tulisi olla tekstitetty • Visuaalinen sisältö • Jos sisällössä yhteydenottotapoja esim. asiakaspalveluun, useampi yhteydenottotapa listattuna, ei pelkästään puhelinnumero.
<p>Fyysisiin ja motorisiin rajoitteisiin liittyvät</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Suuret kuvakkeet ja elementit • Pääsisällön alku (otsikointi) näkyvissä heti • Elementtien ryhmittely väljästi • Tietokoneella mahdollisuus käyttää dokumenttia ilman näppäimistöllä ilman hiirtä
<p>Kognitiivisiin ja kielellisiin rajoitteisiin liittyvät</p> <p>(Selovuo, 2019 105 -121. Kuvat Papunet, 2022 b.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Teksti tasataan vasemmalle • Tekstiä tuetaan kuvilla ja symboleilla • Yksi asia yhteen kappaleeseen • Tärkein sisältö korostettu • Ei kursivointia tai alleviivauksia • Selkeä yleiskieli • Väliotsikoiden käyttö • Ei tarvetta muistaa sisältöä aiemmilta sivuilta

Liite 3. Esteettömyyskartoitus

Matkailukohde	Huomioitavaa kohteesta
<ul style="list-style-type: none"> Oodi-kirjasto (esteetön) 	<ul style="list-style-type: none"> Pyörätuoli lainattavissa, esteettömyys ja saavutettavuus huomioitu erinomaisesti
<ul style="list-style-type: none"> Amos Rex (esteetön) 	<ul style="list-style-type: none"> Autismiystävälliset ohjeet saatavilla vierailulle
<ul style="list-style-type: none"> Olympiastadion (osittain esteetön) 	<ul style="list-style-type: none"> Stadionin torniin ei pääse pyörätuolilla.
<ul style="list-style-type: none"> Helsingin katedraali/Uspenskin katedraali (esteellinen) 	<ul style="list-style-type: none"> Remontin johdosta 2022-2023 esteellinen
<ul style="list-style-type: none"> Senaatintori (esteellinen) 	<ul style="list-style-type: none"> Mukulakivipohja haittaa merkittävästi liikkumista apuvälineillä, sekä näkövammaisten liikkumista
<ul style="list-style-type: none"> Vanha kauppahalli 	<ul style="list-style-type: none"> Hallissa voi kulkea esteettömästi.
<ul style="list-style-type: none"> Korkeasaaren eläintarha 	<ul style="list-style-type: none"> Ääniopastus saatavilla Kierros mahdollista päästä autolla aamuaikoina (varattava erikseen)
<ul style="list-style-type: none"> Sibeliusmonumentti (esteellinen) 	<ul style="list-style-type: none"> Monumentin ympäristö on kallioista, pyörätuolilla ei pääse lähelle kohdetta.
<ul style="list-style-type: none"> Löyly 	<ul style="list-style-type: none"> Pukuhuoneet ja saunat esteettömät, tilat pienet. Lauteille tarvitsee avustajan Ravintola esteetön, matala osio baaritiskillä
<ul style="list-style-type: none"> Suomenlinna 	<ul style="list-style-type: none"> Lautta on esteetön. Yksi museo ja ravintola ovat esteettömiä Helppokulkuinen reitti tarjolla Linnan raunioihin ei pääse pyörätuolilla. Reitit hiekkaa ja soraa, voi olla vaikeakulkuista
<ul style="list-style-type: none"> Kauppatori (esteellinen) 	<ul style="list-style-type: none"> Mukulakivetys kauttaaltaan, haittaa merkittävästi apuvälineillä liikkumista, sekä näkövammaisten liikkumista
<ul style="list-style-type: none"> Temppelinaukion kirkko 	<ul style="list-style-type: none"> Verkkosivuilla niukasti tietoa esteettömyydestä. Selvitetty tiedot soittamalla
Seurasaari	<ul style="list-style-type: none"> Ulkomuseo autenttinen, joten haastava liikkumisen apuvälineille Osa reiteistä esteettömiä, reiteillä portaita jotka voidaan kuitenkin kiertää. Seurasaaren kiertävä reitti on arvioitu esteettömäksi, mutta vaativaksi
Linnanmäen huvipuisto	<ul style="list-style-type: none"> Useita laitteita jotka sopivat liikuntarajoitteisille Saatavilla opas esteettömään huvitteluun
Allas Sea Pool (esteellinen)	<ul style="list-style-type: none"> Verkkosivuilla ei tietoa esteettömyydestä

Liite 4. Esteettömiä elämyksiä Helsingissä-opas.

Esteettömiä elämyksiä Helsingissä

Opas esteettömiin käyntikohteisiin

Sisällys

Tervetuloa Helsinkiin! 2

Oppaan käyttö 3

1 Suomenlinna 4

2 Lamassaaren luontopolku 6

3 Oodi-kirjasto 8

4 Amos Rex taidemuseo 10

5 Musiikkitalo 12

6 Löyly 14

7 Korkeasaaren eläintarha 16

8 Vanha kauppahalli 18

9 Temppelinaukion kirkko 20

10 Seurasaari 22

11 Linnanmäen huvipuisto 24

12 Tiedekeskus Heureka 26

13 Nykytaiteen museo Kiasma 28

14 Taidemuseo Ateneum 30

Esteettömiä hotelleja 32

Esteettömiä ravintoloita 33

Kartta 35

Hyödyllisiä linkkejä ja yhteystietoja

Tervetuloa Helsinkiin!

Tämä opas vie sinut matkalle Helsingin upeimpiin käyntikohteisiin - Esteettömästi ja saavutettavasti.

Helsingissä on paljon nähtävää ja koettavaa esteettömästi. Helsingissä välimatkat ovat lyhyet, joten lyhyenkin vierailun aikana ehtii tutustua useisiin kohteisiin. Julkinen liikenne on hyvä ja se mahdollistaa helpon liikkumisen kaupungissa.

Helsinki on eläväinen kaupunki jokaisena vuodenaikana. Kaupunki tarjoaa laajan valikoiman kulttuuria, ravintoloita, tapahtumia ja elämyksiä. Helsingissä myös luonto on lähellä, joten kaupunki on täydellinen yhdistelmä kaupungin vilinää ja luonnon rauhaa.

Tässä oppaassa on esitelty 14 esteetöntä käyntikohdetta. Kaikki kohteet ovat helposti saavutettavissa julkista liikennettä hyödyntäen. Jokaisesta kohteesta on esitelty lyhyt kuvaus, saapumisohteet, yhteystiedot ja lisätietoa esteettömyydestä ja kohteen palveluista.

OPPAAN KÄYTTÖ

- Oppaassa jokaiseen kohteeseen on suositeltu saapumisreitti julkisilla kulkuvälineillä. Lisätietoa julkisten liikennevälineiden esteettömyydestä: www.hsl.fi/matkustaminen/esteettomyys
- Lisätietoa-kohdassa on kerrottu lisää tietoa kohteen esteettömyydestä, erityispiirteistä ja palveluista. Kohteen palveluista on kerrottu myös symbolein. Symbolien merkitykset on kuvattu tällä sivulla.
- Oppaan loppupäässä on listattu myös esteettämiä ravintoloita ja hotelleja Helsingissä
- Oppaan lopussa on kartat, joihin on merkitty kohteiden sijainnit kartalla. Sijainti kartalla on ilmaistu kohteen numerolla.

Symbolien merkitykset:

Kohteessa esteetön wc

Kohteessa esteetön ravintola

Kohteessa Induktiosilmukka

Kohteessa sisänavigointijärjestelmä

Kohteessa esteetön myymälä

Kohteessa mahdollisuus vierailla erillisessä museossa

Kohteeseen pääsee lautalla

Kohteeseen pääsee bussilla

Kohteeseen pääsee raitiovaunulla

Kohteeseen pääsee lähijunalla

YHTEYSTIEDOT

Matkailuneuvonta:
029 533 8410

info@suomenlinna.fi

www.suomenlinna.fi

SAAPUMINEN

Suomenlinnaan saavutaan vesiteitse. Lautta kulkee Kauppatorilta Suomenlinnaan ympäri vuoden. Lautta liikennöi 1-4 kertaa tunnissa. Lauttaliikenteestä vastaa HSL (Helsingin Seudun Liikenne). Lautta on esteetön, mutta yläkannelle ei pääse pyörätuolilla. Lisätietoa osoitteessa: www.hsl.fi

Sivu 4

1

SUOMENLINNA

Suomenlinna on merilinnoitus Helsingin edustalla. Suomenlinnaa alettiin rakentamaan 1700-luvulla. Suomenlinna on myös Unescon maailmanperintökohde ja suosittu retkikohde. Suomenlinnassa voi päästä vanhan ajan tunnelmaan, kuin toiseen maailmaan. Suomenlinnassa voi nähdä linnoituksen raunioita, sekä nauttia merestä ja luonnosta. Suomenlinnassa on useita ravintoloita ja museota..

LISÄTIETOA

- Suomenlinna on osittain haasteellinen liikuntarajoitteisille. Tiet ovat sora- tai kivipäällysteisiä. Kulkureittien hahmottaminen voi olla haastavaa heikkonäköisille. Helppokulkuinen reitti on saatavilla.
- Esteettömiä wc-tiloja on 5 kpl
- Esteettömiä museota, kauppa ja ravintoloita

2

LAMMASSAAREN LUONTOPOLKU

YHTEYSTIEDOT

[www.palvelukartta.hel.fi/
unit/57203](http://www.palvelukartta.hel.fi/unit/57203)

SAAPUMINEN

Lammssaari 1, 00560
Helsinki

Bussit 71 ja 55 Helsingin
keskustasta menevät
Lammassaareen. Jää
bussista pysäkillä
Annalantie.

Lammassaari kuuluu Viikin
luonnonsuojelualueeseen.
Lammassaareissa on esteetön
pitkospuupolku, sekä
elämyksellinen Luonnon Syli-
polku. Yhdessä nämä polut
muodostavat 3,5 km pitkän
esteettömän reitin. Lammassaari
on mainio kohde ulkoiluun,
retkeilyyn ja lintubongaukseen.
Syksyisin ja keväisin alueella
levähtää tuhansia muuttolintuja.
Lammassaareissa on neljä
esteetöntä lintulavaa, jossa voi
nauttia lintujen ja maiseman
katselusta

LISÄTIETOA

- Kohteessa ei ole esteettömiä
wc-tiloja.
- Lähimmät palvelut ovat
Viikissä ja Arabianrannassa.

YHTEYSTIEDOT

09 3108 5000

oodi@hel.fi

<https://www.oodihelsinki.fi>

SAAPUMINEN

**Töölönlahdenkatu 4
00100 Helsinki**

**Oodi-kirjasto sijaitsee
Helsingin keskustassa.
Päärautatieasema on
aivan vieressä.**

**Raitiovaunuilla 1,2,4 ja
10 pääsee Oodiin. Jää
pysäkillä Lasipalatsi**

Sivu 8

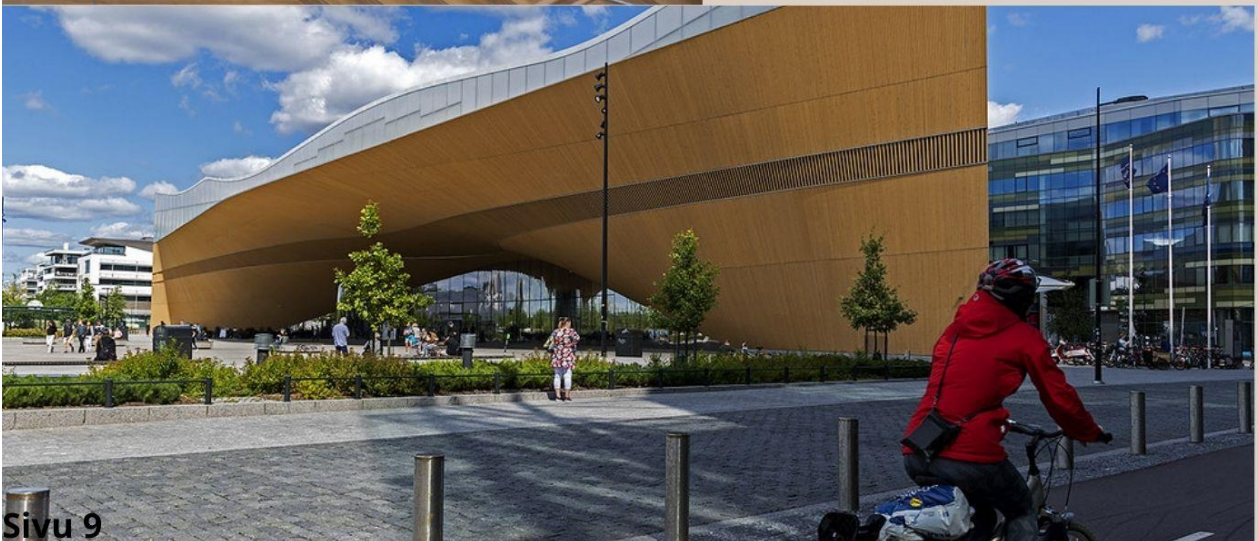
OODI-KIRJASTO

Oodi-kirjasto on valittu maailman parhaaksi yleiseksi kirjastoksi. Oodi on myös upea arkkitehtuurikohde. Oodin rakennusmateriaalina on pääosin puu, joka näkyy ja tuoksuu koko rakennuksessa. Oodissa voi kirjojen lukemisen lisäksi katsoa elokuvia, osallistua tapahtumiin, pelata, luoda musiikkia, ommella, tulostaa 3D:nä ja lainata karaokelaitteet. Oodissa on myös kaupunkiverstas. Kaupunkiverstas on kaikille avoin tee-se-itse kulttuurin tila. Siellä on laaja valikoima käsityövälineistä laserleikkuriin.

LISÄTIETOA

- Esteettömät unisex wc:t
- Oodissa on kahvila-ravintola
- Sisänavigointijärjestelmä näkörajoitteisille
- Pyörätuoli lainattavissa käynnin ajaksi
- kiinteä induktiosilmukka

YHTEYSTIEDOT

09 6844 460

museum@amosrex.fi

www.amosrex.fi

SAAPUMINEN

**Mannerheimintie 22-24
(Lasipalatsi)
00100 Helsinki**

**Amos Rex sijaitsee
Helsingin
keskustassa, aivan
päärautatieaseman
läheisyydessä**

**Raitiovaunuilla 1,2,4 ja
10 pääsee Amos Rexiin.
Jää pysäkillä Lasipalatsi**

Sivu 10

AMOS REX TAIDEMUSEO

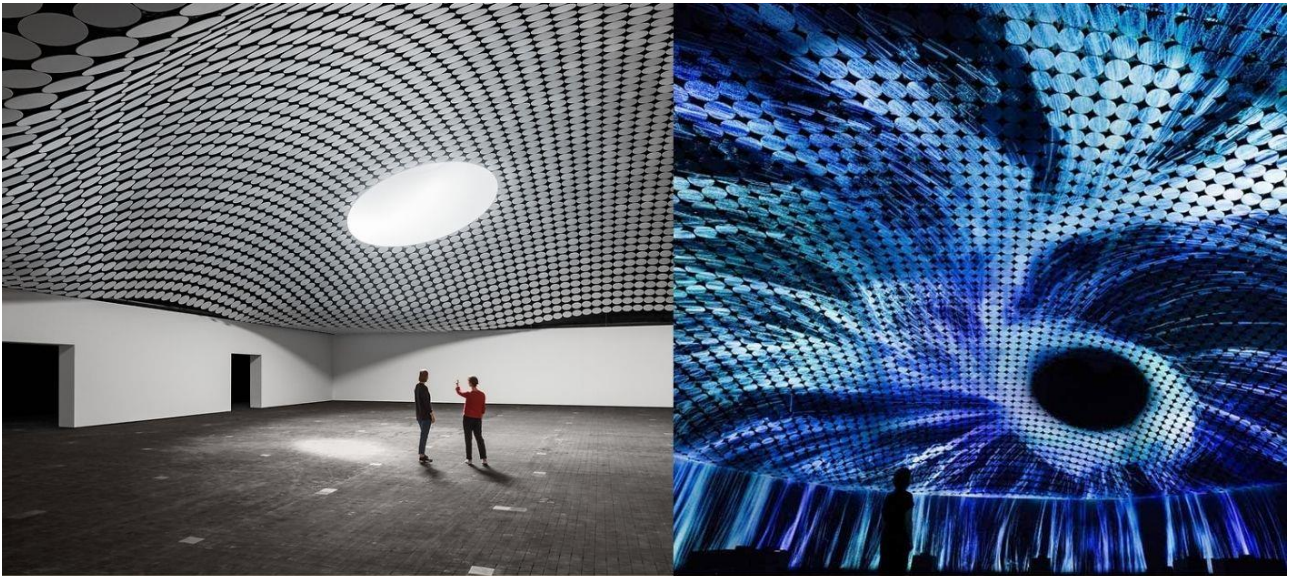
Sivu 2

Amos Rex on taidemuseo, jossa menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus kohtaavat. Se on taiteen ja kaupunkikulttuurin kohtaamispaikka. Amos Rex on myös erityinen arkkitehtuurikohde. Se koostuu maanalaisista näyttelytiloista, 60-luvulla rakennetusta Lasipalatsista ja näyttelyn kattona kumpuilevasta tapahtuma-aukiosta.

LISÄTIETOA

- Esteetön sisäänkäynti sijaitsee lasipalatsin puolella
- Esteettömiä wc-tiloja
- Henkilökohtainen avustaja pääsee museoon ilmaiseksi
- Verkkosivuilta saatavissa autismiystävälliset ohjeet vierailulle
- Esteetön museokauppa
- Amos Rexin vieressä sijaitseva Bio Rex elokuvateatteri tai lasipalatsin ravintolat eivät ole esteettömiä

YHTEYSTIEDOT

 020 707 0400

 www.musiikkitalo.fi

Verkkosivuilta voi lähettää viestin asiakaspalveluun

SAAPUMINEN

 Mannerheimintie 13a,
00100 Helsinki

Amos Rex sijaitsee Helsingin keskustassa, aivan päärautatieaseman läheisyydessä

 Raitiovaunuilla 1,2,4 ja 10 pääsee Amos Rexiin. Jää pysäkillä Lasipalatsi

Sivu 12

5

MUSIIKKITALO

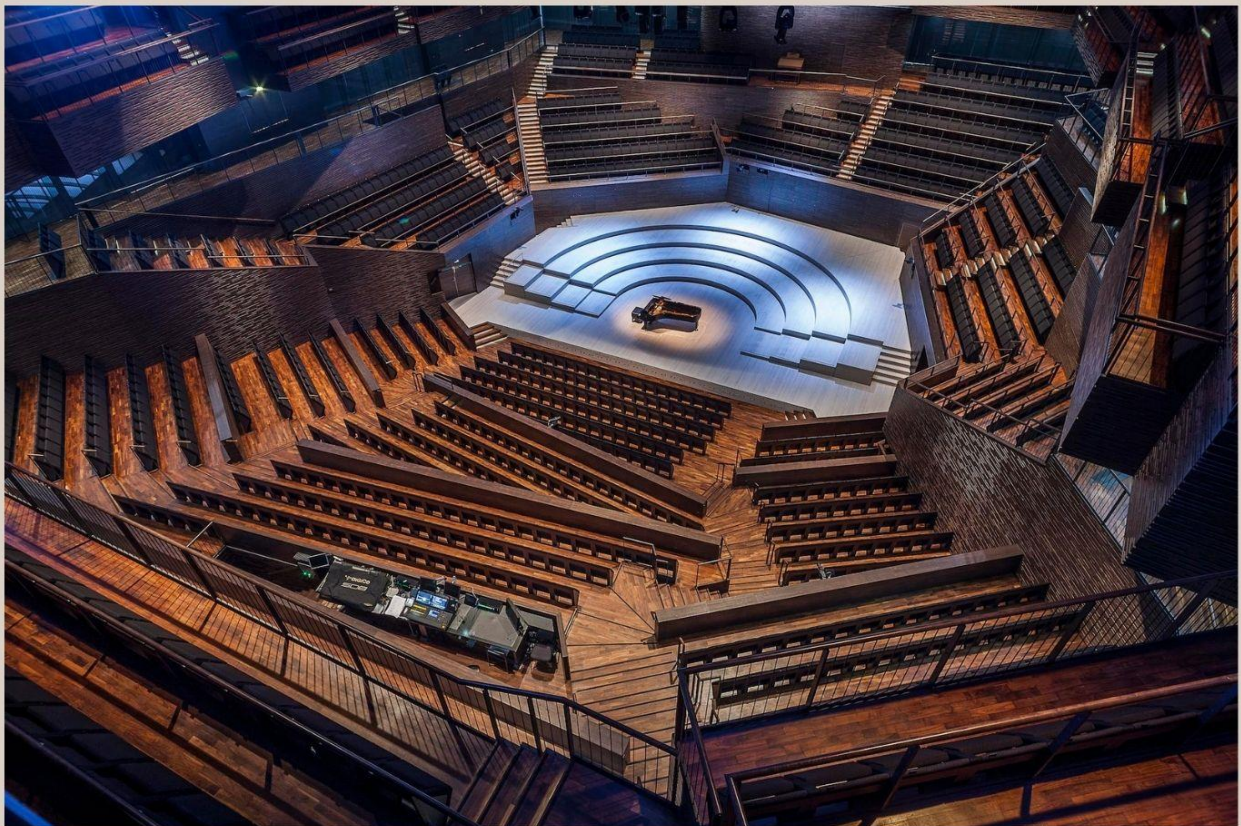
Musiikkitalo on tapahtumakeskus ja konserttitalo. Musiikkitalossa on tarjolla konsertteja, taidenäyttelyitä, luentoja, yhteislaulutilaisuuksia ja arkkitehtuurikierroksia. Musiikkitalon ohjelma vaihtelee päivittäin. Musiikkitalon ohjelma löytyy osoitteesta: www.musiikkitalo.fi/tapahtumat

LISÄTIETOA

- Esteettömiä wc-tiloja
- Musiikkitalossa on kahvila-ravintola ja kaksi kauppa
- Osaan konserteista on saatavilla ilmaislippuja avustajille
- Pyörätuoli lainattavissa infosta
- Sisänavigointijärjestelmä näkörajoitteisille
- Selkokielen esite saatavilla
- Lainattavia kuvakommunikaatiotauluja
- Kiinteä iduktiosilmukka

YHTEYSTIEDOT

09 6128 6550 / Ravintola
050 3820 885/ Sauna

www.loylyhelsinki.fi

info@loyly.fi

SAAPUMINEN

Hernesaarenranta 4
00150 Helsinki

Raitiovaunulla 6 pääsee
Löylyyn. Jää pysäkillä
Eiranranta

6

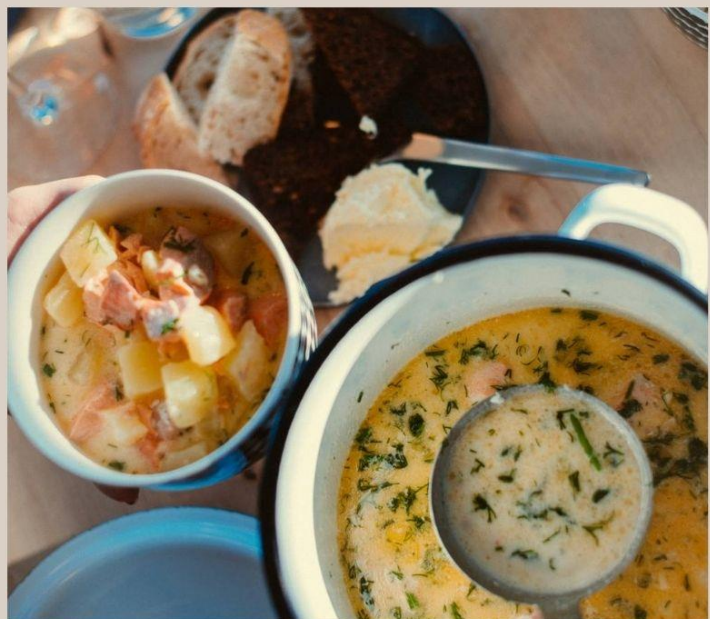
LÖYLY- SAUNA & RAVINTOLA

Löyly on elämyksellinen saunaravintola. Löylyssä voi sauna, uida meressä, nauttia auringosta terassilla tai syödä näköalaravintolassa. Löyly on arkkitehtuuriltaan ainutlaatuinen rakennus. Se on tehty kokonaan lämpökäsitellystä männystä. Löylyn ravintolassa on tarjolla kahvilatuotteita, drinkkejä, À la Carte menu, lounas ja lauantaisin brunssi.

LISÄTIETOA

- Ravintolan baaritiskin molemmissa päissä on esteettömät alueet, joista voi tilata ruokia ja juomia
- Löylyn terassille on esteetön kulku suoraan kadulta.
- Esteetön wc
- Saunat ja pukuhuoneet ovat esteettömät, mutta tilat ovat melko pienet
- Saunaan pääsee pyörätuolilla. Lauteille pääsyyn tarvitsee avustajaa.
- Avustaja pääsee saunaosastolle veloituksetta

YHTEYSTIEDOT

050 352 5989

www.korkeasaari.fi
(verkkosivuilta voi lähettää viestilomakkeen)

zoo.valv@korkeasaari.fi

SAAPUMINEN

Mustikkamaanpolku 12
00570 Helsinki

Bussi 16 liikennöi päärautatieasemalta Korkeasaareen. Bussi on matalalattiainen. Jää pois päätepysäkillä Korkeasaari. Lipunmyynti on aivan pysäkin vieressä

Kesäisin Korkeasaareen pääsee esteettömästi vesibussilla. Vesibussi lähtee Kauppatorilta

7

KORKEASAAREN ELÄINTARHA

Korkeasaari on eläinten saari Helsingin Mustikkamaalla. Siellä voi nähdä yli 150 eläinlajia, esimerkiksi amurintiikereitä, leijonia, apinoita, karhuja ja kameleita. Korkeasaarella järjestetään eläinten ruokintänäytöksiä ja muuta vaihtuvaa ohjelmaa. Kun vierailet korkeasaarella, tuet samalla uhanalaisten eläinten suojelua. Korkeasaari on avoinna ympäri vuoden.

LISÄTIETOA

- Avustaja pääsee Korkeasaareen veloituksetta avustajakortilla
- Korkeasaarella pääsee liikkumaan kaikkialle esteettömästi. Maasto on kuitenkin osittain mäkistä ja keskivaiheilla kierrosta on jyrkkiä mäkisiä.
- Kuvallisia opasteita saatavilla
- Ääniopastus saatavilla
- 3-5 esteetöntä wc:tä, jotka on merkitty karttaan.
- Saatavilla autokierros. Autokierros on mahdollinen ennen klo 10.00 aamulla.
- Ravintola ja matkamuistomyymälä

8

VANHA KAUPPAHALLI

YHTEYSTIEDOT

040 135 9051/valvoja

www.vanhakauppahalli.fi

Helsingin Vanha kauppahalli on palvellut asiakkaita jo 1800-luvulta asti. Se on vanhin Helsingin kauppahalleista. Vanha kauppahalli tarjoaa ruokaelämyksiä historiallisessa ympäristössä. Kauppiaiden valikoimasta löytyy juustot, lihat, mausteet, kahvit ja teet. Lisäksi kauppahallissa on lahjatavaraliikkeitä, sekä kahviloita, kondiittorioita ja ravintoloita.

SAAPUMINEN

**Eteläranta
00130 Helsinki**

**Raitiovaunulla 2 pääsee
Vanhalle kauppahallille.
Jää pois pysäkillä
Kauppatori.**

LISÄTIETOA

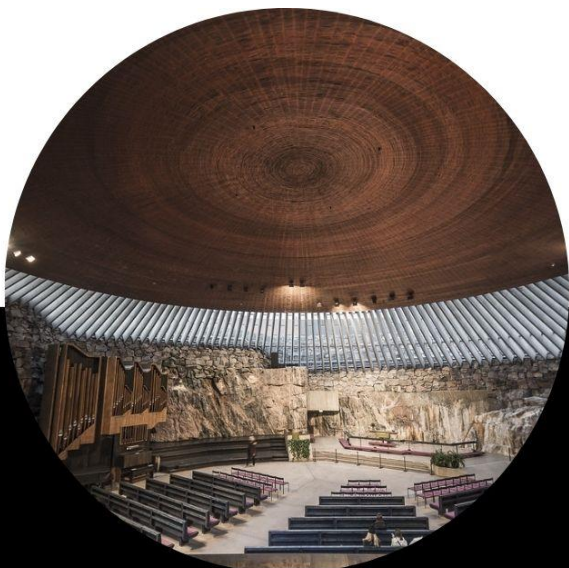
- Hallissa on esteetöntä kulkea.
- Esteetön wc.

YHTEYSTIEDOT

 09 2340 6320

 www.temppeliaukionkirkko.fi

 temppeliaukio@evl.fi

SAAPUMINEN

 Lutherinkatu 3
00100 Helsinki

 Raitiovaunulla 2 pääsee
Temppeliaukion kirkolle.
Jää pois pysäkillä Hanken.
Pysäkiltä on 5 minuutin
kävelymatka.

Sivu 20

TEMPPELIAUKION KIRKKO

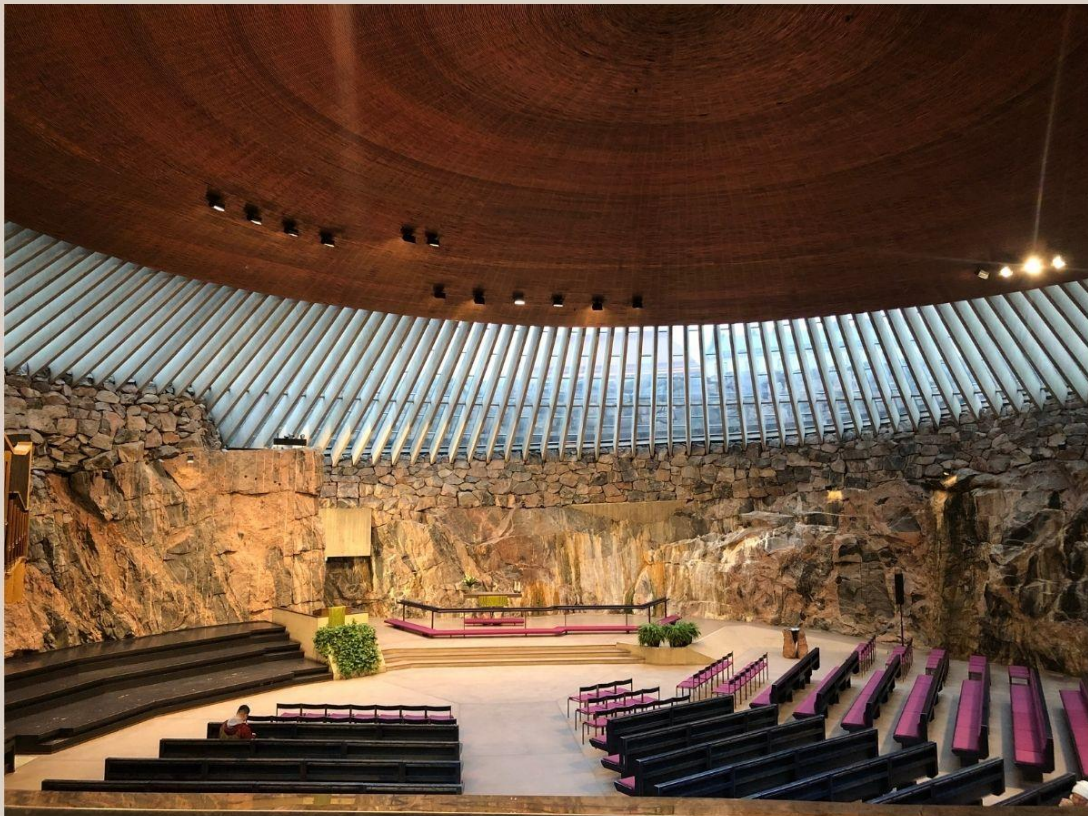
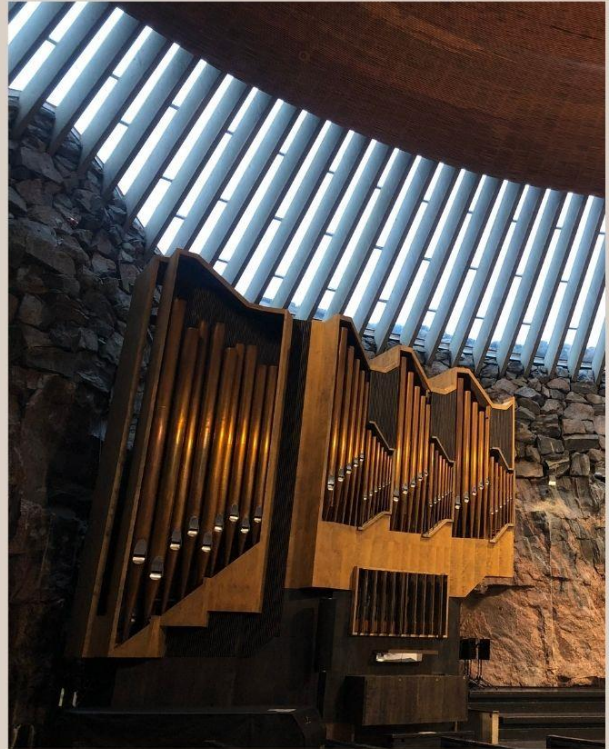
Temppeliaukion kirkon on erikoinen arkkitehtuuriltaan. Se on louhittu kallioon ja kirkko on tunnettu kuparikatostaan. Kirkkosalin ympärillä on 180 kattoikkunaa, jotka luovat upeita valoilmiöitä kirkkosaliin. Temppeliaukuin kirkossa on erityinen akustiikka. Siellä järjestetään paljon konsertteja ja musiikkitilaisuuksia.

LISÄTIETOA

- Vierailuajat ilmoitettu verkkosivuilla. Kirkollisten toimitusten aikaan suljettu vierailijoilta.
- Opastuskierroksia saatavilla
- Esteetön wc.
- Matkamuistomyymälä

YHTEYSTIEDOT

 040 649 304

 www.seurasaarisaatio.fi

 toimisto@seurasaarisaatio.fi

SAAPUMINEN

**Seurasaarentie 15
00250 Helsinki**

**Bussilla 24 pääsee
Seurasaareen. Jää pois
pysäkillä Seurasaari.**

10

SEURASAARI

Seurasaari on suosittu ulkoilupuisto. Siellä on myös ulkoilmamuseo, jossa voi tutustua talonpoikaiselämään 1800–1900 luvuilla. Museo on auki kesäaikana. Seurasaarella voi nauttia kauniista metsäisestä ja kallioisesta luonnosta.

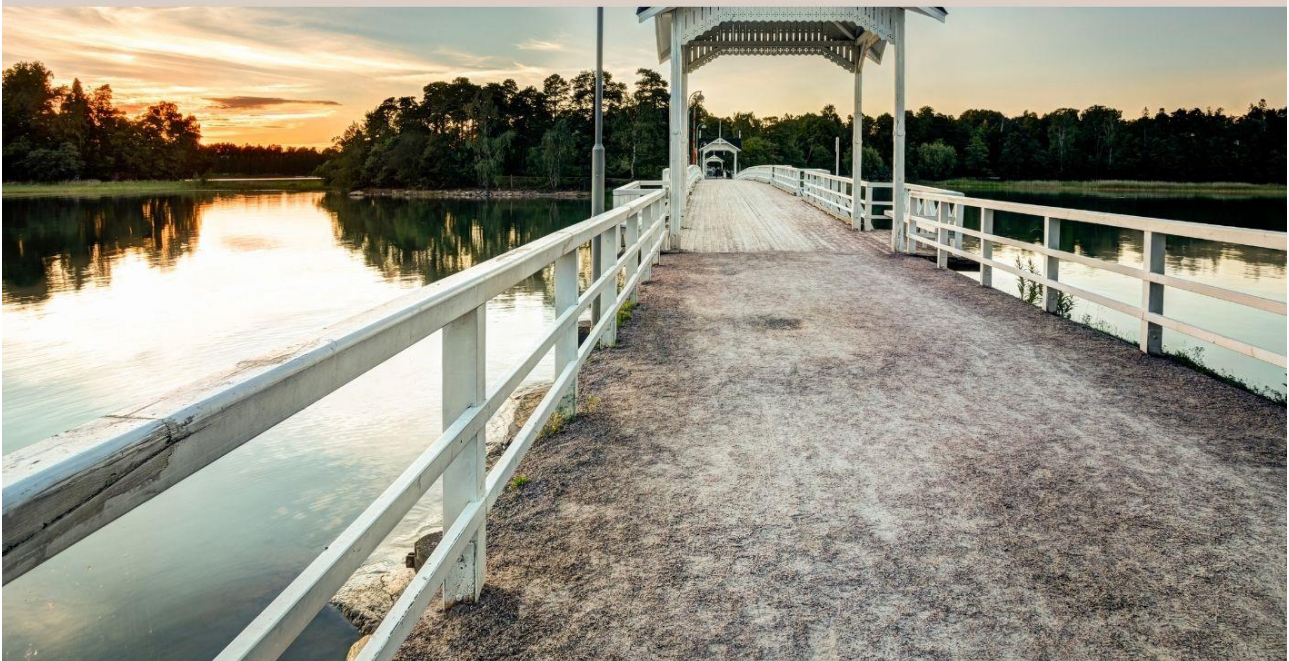
Seurasaarella on kaikille avoin grillipaikka. Kesäisin seurasaarella toimii kesäravintola. Seurasaaren kahvila on auki ympäri vuoden rajoitetuin aukioloin. Saaren ympäri kulkee esteetön reitti, jonka pituus on noin 3 km. Reitti on esteetön, mutta vaativa. Matkan varrella on paljon levähdyspenkkejä. Reitti on kuljettavissa myös talvella.

LISÄTIETOA

- Ulkoilmamuseossa liikkuminen on osin haastellista. Maasto on epätasaista ja vanhoissa rakennuksissa on paljon kynnyksiä. Liikkuminen museon alueella voi olla haastavaa näkörajoitteisille ja liikuntarajoitteisille
- Esteetön wc sijaitsee grillipaikan vieressä. Myös mantereen puolella parkkipaikalla on esteetön wc.
- Kahvilaan ja museokauppaan on esteetön sisäänkäynti.

YHTEYSTIEDOT

 010 5722 200/ vaihde

 www.linnanmaki.fi

 lipunmyynti@linnanmaki.fi

SAAPUMINEN

 Tivolitie 1
00510 Helsinki

 Raitiovaunuilla 3 ja 9 pääsee Linnanmäelle. Jää pois pysäkillä Linnanmäki pohj.

Sivu 24

11

LINNANMÄEN HUVIPUISTO

Linnanmäen huvipuistossa on huviteltu jo 1950-luvulta asti. Siellä on 43 huvilaitetta, joista 28 sopii liikuntarajoitteisille. Linnanmäeltä löytyy myös useita ravintoloita, herkkukioskeja, sekä pelikojuja. Linnanmäen huvipuiston alueella on myös Sea Life akvaario ja Peacock-teatteri. Puistossa kaikkialle pääsee liikkumaan esteettömästi, sillä kaikki portaat on kierrettävissä ja kuljettavissa hissillä.

LISÄTIETOA

- Opas esteettömään huvitteluun on saatavilla Linnanmäen verkkosivuilta.
- Austajalle on mahdollista saada maksuton avustajaranneke
- Kaikki ravintolat on esteettömiä
- Esteettömiä wc-tiloja on ympäri aluetta yhteensä 8.

YHTEYSTIEDOT

 09 8579 288

 www.heureka.fi

 asiakaspalvelu@heureka.fi

SAAPUMINEN

 Kuninkaalantie 5
01300 Vantaa

 Lähijunat I, P, N, K,R, T, D
ja Z pysähtyvät
Tikkurilassa. Tikkurilan
asemalta on lyhyt
kävelymatka Heurekaan.

Sivu 26

12

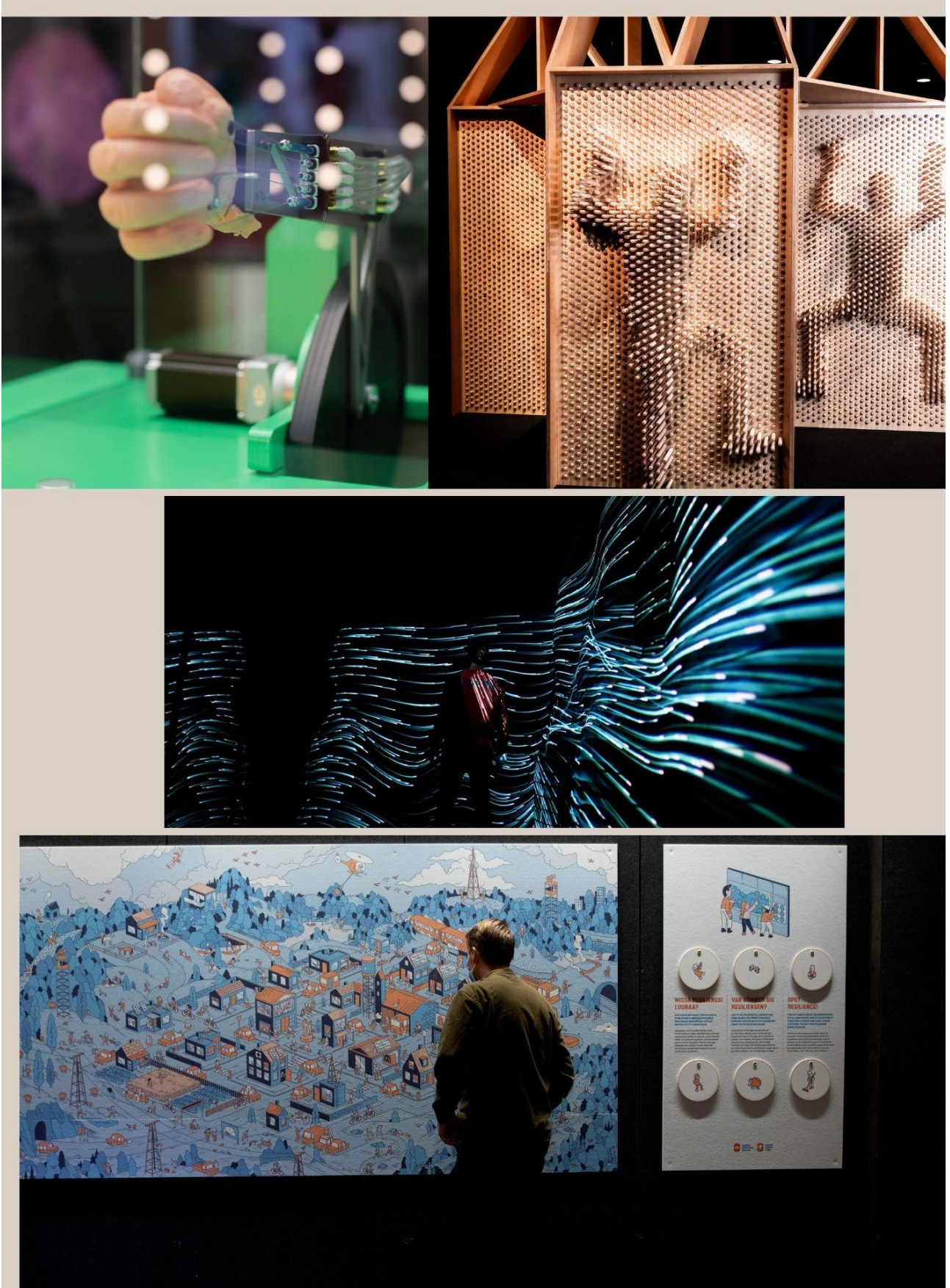
TIEDEKESKUS HEUREKA

Tiedekeskus Heurekassa voi tutustua tieteeseen ja teknologiaan erilaisissa näyttelyissä, planetaariossa, ideaverstaalla ja päivittäisissä ohjelmissa. Heurekan päänäyttelyssä voi tutustua erilaisiin fysiikan ilmiöihin koko keholla ja kaikilla aisteilla. Heurekassa on päänäyttelyn lisäksi kaksi vaihtuvaa näyttelyä, sekä ulkoilmanäyttely. Heureka sijaitsee Helsingin naapurikaupungissa Vantaan Tikkurilassa. Tikkurilaan on helppo matkustaa Helsingistä lähijunalla.

LISÄTIETOA

- Näyttelyiden tekstit myös selkokielellä.
- Pyörätuoli lainattavissa infosta
- Induktiosilmukka planetaariossa ja auditoriossa
- Vammaiskortin haltijan avustaja pääsee ilmaiseksi näyttelyyn
- Esteettömät wc:t sisäntuloaulassa

YHTEYSTIEDOT

0294 500 501

www.kiasma.fi

info@kiasma.fi

SAAPUMINEN

**Mannerheiminaukio 2
00100 Helsinki**

**Kiasma sijaitsee Helsingin
keskustassa,
päärautatieaseman
läheisyydessä**

13

NYKYTAITEEN MUSEO KIASMA

Kiasmassa voi tutustua nykyaiteeseen vuosittain vaihtuvissa kokoelmanäyttelyissä ja erilaisissa vaihtuvissa näyttelyissä. Kiasmassa järjestetään myös esityksiä ja tapahtumia. Kiasmassa järjestetään lähes päivittäin avoimia opastettuja kierroksia.

LISÄTIETOA

- Esteettömät wc:t sijaitsevat 1. kerroksessa ja 5. kerroksessa.
- Pyörätuoli, rollaattori, levähdysjakkara, kävelysauvat ja lastenvaunut lainattavissa infosta.
- Avustaja pääsee Kiasmaan maksutta.
- Induktiosilmukka infossa, teatterissa ja seminaari-tilassa

YHTEYSTIEDOT

0294 500 401

www.ateneum.fi

info@ateneum.fi

SAAPUMINEN

**Kaivokatu 2
00100 Helsinki**

**Kiasma sijaitsee Helsingin
keskustassa,
päärautatieaseman
läheisyydessä.**

Sivu 30

14

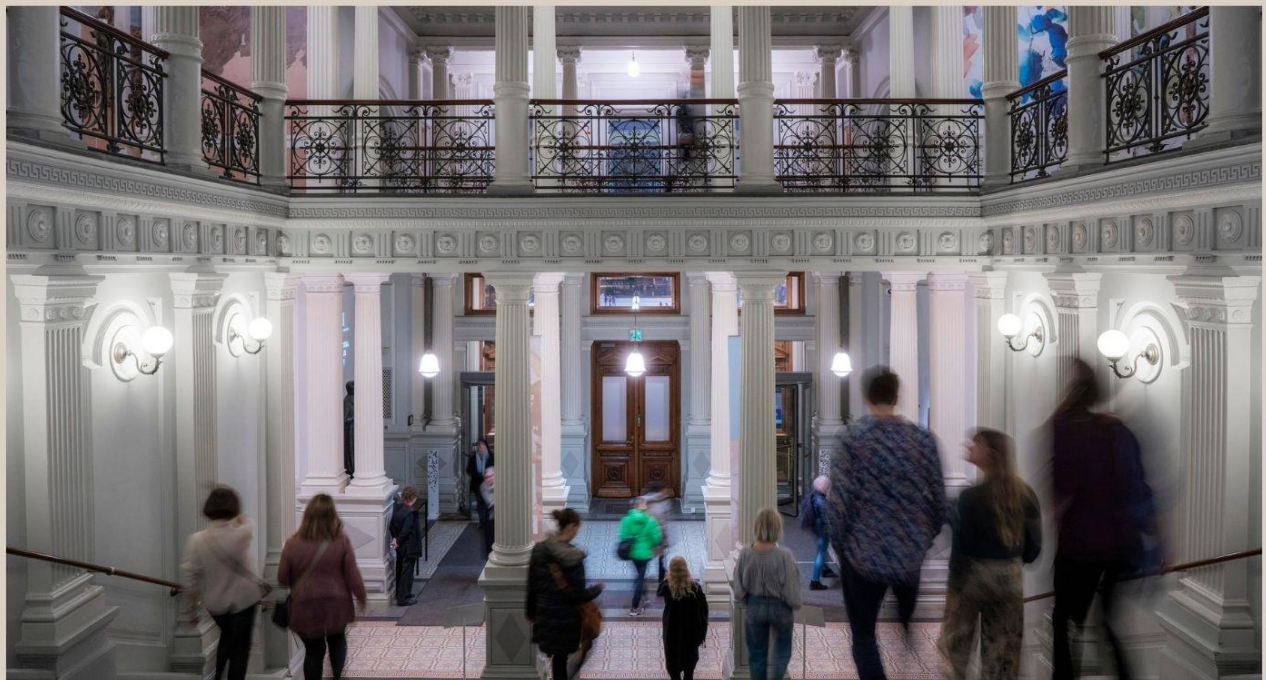
TAIDEMUSEO ATENEUM

Ateneum on taiteelle omistettu museo. Se on osa kansallisgalleriaa. Ateneumin rakennus on valmistunut vuonna 1887 ja se edustaa uusrenessanssista rakennustyyliä. Ateneumissa on Suomen suurin kokoelma maalauksia ja veistoksia. Ateneumissa voi nähdä taidetta 1700-luvulta 1900-luvulle asti.

LISÄTIETOA

- Ateneum on remontissa huhtikuuhun 2023 saakka
- Esteetön sisäänkäynti on Ateneuminkujalla.
- Esteetön wc 1. kerroksessa

ESTEETTÖMIÄ HOTELLEJA

Helsingissä on useita esteettömiä ja saavutettavia hotelleja. Esteettömien huoneiden varustelutaso vaihtelee. On suositeltavaa olla yhteydessä hotelliin lisätietojen saamiseksi.

- Scandic Grand Central Helsinki
- Lapland Hotels Bulevardi
- Glo Hotel Kluuvi
- Marski By Scandic
- Hotel Helka
- The Folks Hotel Konepaja
- Sokos Hotel Tripla
- Hotel Indigo Helsinki
- Scandic Park Helsinki

ESTEETTÖMIÄ RAVINTOLOITA

Helsingissä on hyvä ravintolatarjonta moneen eri makuun. Moni ravintoloista on esteetön. Ravintolaan kannattaa olla yhteydessä etukäteen, sillä esteetön reitti voi olla pääsisääkäynnistä poikkeava.

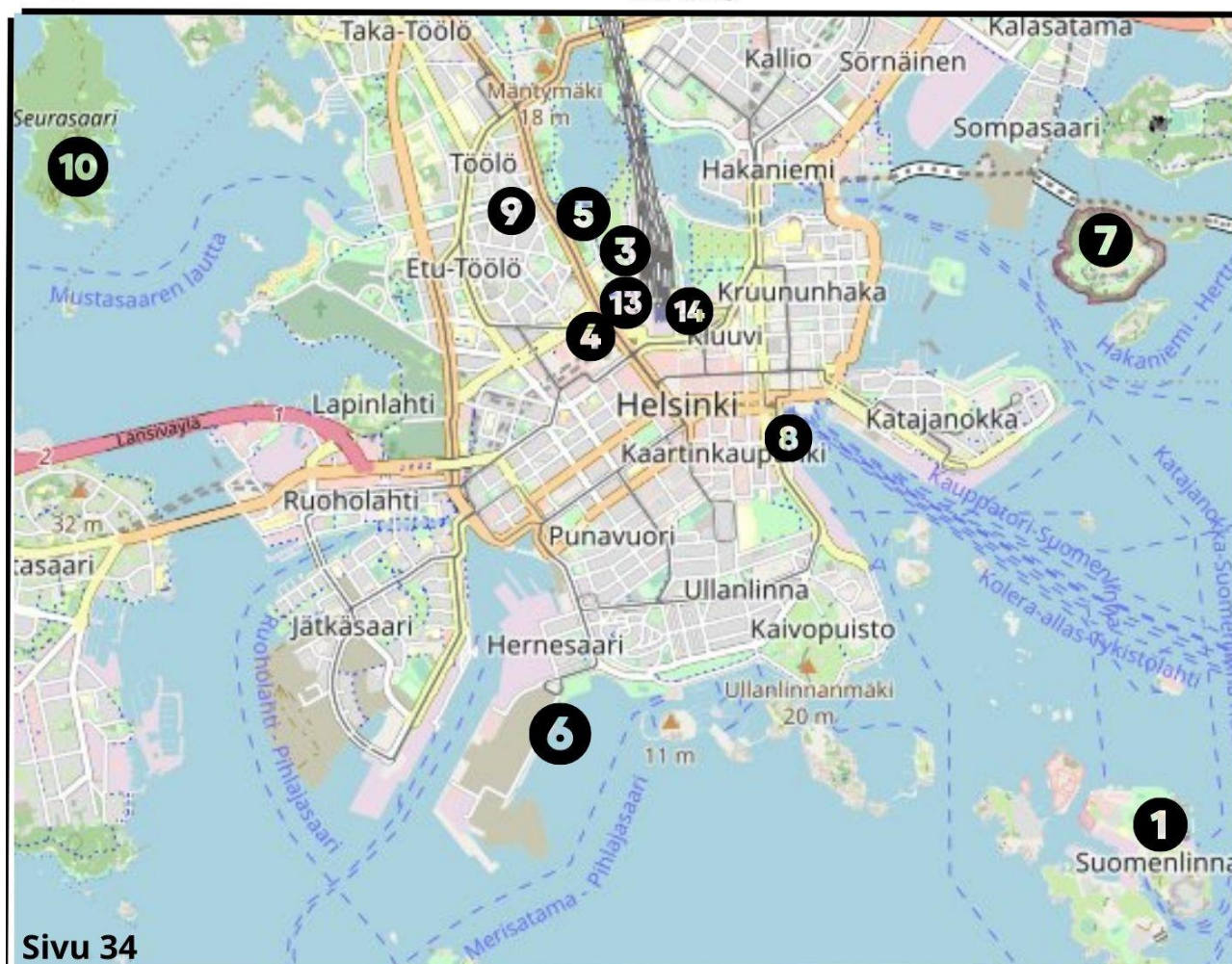
- Fiskén på Disken
- Via Tribunali Kallio
- Baskeri & Basso
- Onda & Siltanen
- Bronda
- Bangkok 9
- Sunn
- Meripavilijonki
- Locanda Scappi
- Boon Nam
- Juttutupa
- Kuusi palaa
- Albina
- Kultá Kitchen & Bar
- Treffi Pub

KOhteet KARTALLA

1 Suomenlinna	6 Löyly - saunaravintola	10 Seurasaari
3 Oodi-kirjasto	7 Korkeasaaren eläintarha	13 Nykytaiteen museo Kiasma
4 Amos Rex taidemuseo	8 Vanha kauppahalli	14 Taidemuseo Ateneum
5 Musiikkitalo	9 Temppeliaukion kirkko	

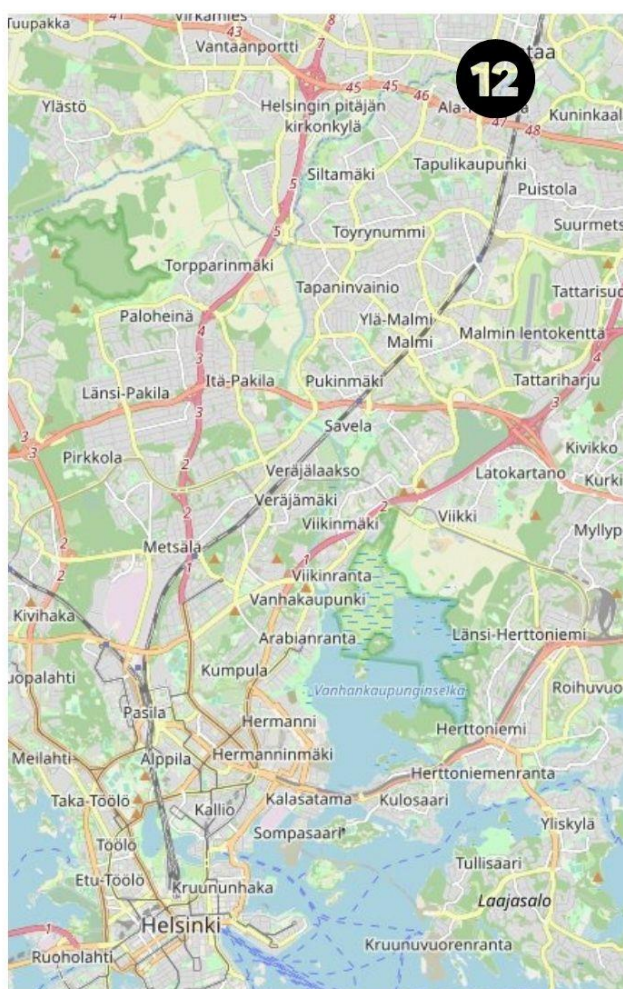

2Lammassaaren
luontopolku**11**

Linnanmäen huvipuisto

12

Tiedekeskus Heureka

HYÖDYLLISIÄ LINKKEJÄ JA YHTEYSTIETOJA

Helsingin matkailuinfo

www.myhelsinki.fi
Aleksanterinkatu 24,
00100 Helsinki
p. 09 3101 3300
(chat-palvelu verkkosivuilla)

Tapahtumat Helsingissä

<https://www.myhelsinki.fi/fi/näe-jakoe/tapahtumat>

Julkinen liikenne ja reittiopas

www.hsl.fi
Palvelupiste: Elielinaukio 3,
Rautatieasema,
kauppakuja, katutaso
p. 0947664000
(chat-palvelu verkkosivuilla)

Ostosvinkkejä Helsinkiin

<https://www.discoveringfinland.com/fi/paakaupunkiseutu/helsinki/shopping/#s=1>

Esteetön Helsinki- tietoa esteettömyydestä Helsingissä

www.helsinkikaikille.hel.fi

Liite 5. Palautelomake

Palaute Esteettömiä Elämyksiä Helsingissä-oppaasta

Laita x sen emojiin kohdalle, joka kuvaa mielestäsi väittämää parhaiten.

Samaa mieltä

Ei samaa eikä eri mieltä / en osaa sanoa

Eri mieltä

Opasta oli helppo lukea ja yleisilme oli selkeä			
Oppaan teksti oli ymmärrettävää ja selkeää			
Symbolit ja kuvat auttoivat oppaan lukemisessa			
Opas herätti kiinnostusta johonkin kohteeseen tai useampiin kohteisiin			
Oppaasta olisi apua suunniteltaessa matkaa Helsinkiin			
Oppaassa olevat kuvat antoivat tietoa kohteesta			
Kohteita oli esitelty sopiva määrä			